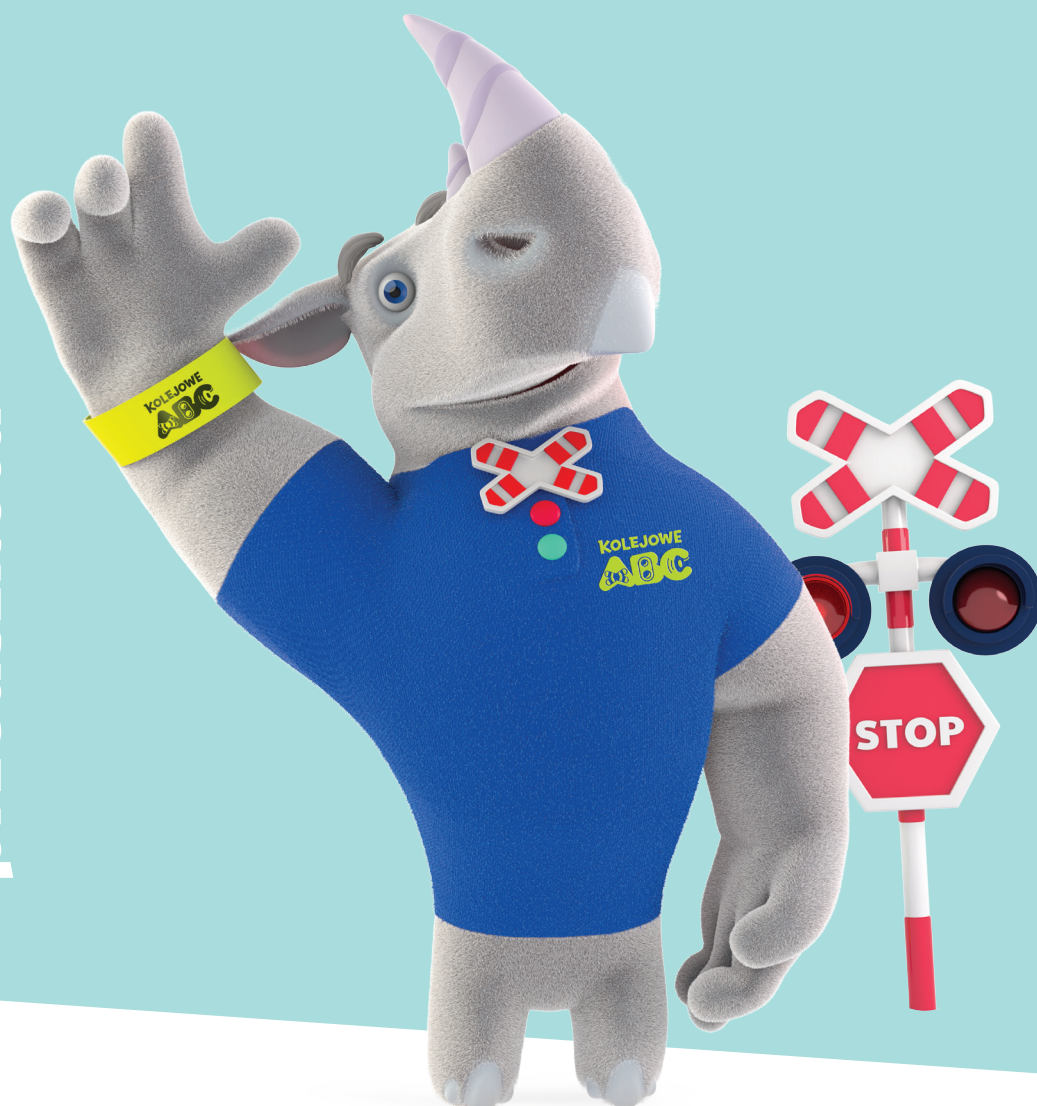

Kampania Kolejowe ABC w moim przedszkolu

Podręcznik
ze scenariuszami
zajęć dla
przedszkola

Spis treści

	O Kampanii Kolejowe ABC	4
	O podręczniku	6
Zajęcia 1	Misja: Znaki dla bezpieczeństwa	
	Pigułka wiedzy dla prowadzących	8
	Pomysł na zajęcia	10
	Ćwiczenie 1. Przygotowanie do misji	10
	Ćwiczenie 2. Jedziemy!	11
	Ćwiczenie 3. Pamiętamy, rozumiemy – gra memory	11
	Pomysł na dodatkowe działania	12
	Załączniki	13
Zajęcia 2	Misja: Bezpieczeństwo na torach, peronie i w pociągu	
	Pigułka wiedzy dla prowadzących	18
	Pomysł na zajęcia	20
	Ćwiczenie 1. Na tropie niebezpieczeństwa	20
	Ćwiczenie 2. Wzywamy pomoc	21
	Ćwiczenie 3. Pierwsza pomoc	21
	Ćwiczenie 4. Doświadczenie z odbłaskami	22
	Załączniki	23
Zajęcia 3	Misja: Strażnicy bezpieczeństwa	
	Pigułka wiedzy dla prowadzących	28
	Pomysł na zajęcia	29
	Ćwiczenie 1. Na straży bezpieczeństwa – połącz zbiory	29
	Ćwiczenie 2. Bezpiecznie, czyli jak?	30
	Ćwiczenie 3. Pies funkcjonariusz	31
	Pomysł na dodatkowe działania	32
	Załączniki	33
Zajęcia 4	Misja: Udana podróż	
	Pigułka wiedzy dla prowadzących	35
	Pomysł na zajęcia	37
	Ćwiczenie 1. Krąg na dobry początek i rymowany quiz rozbudzający ciekawość	37
	Ćwiczenie 2. Jedziemy w podróż	38
	Ćwiczenie 3. Znajdź/Pokoloruj/Opowiedz	39
	Pomysł na dodatkowe działania	40
	Załączniki	41
	Zakończenie	47

Kampania Kolejowe ABC w moim przedszkolu

Drodzy Nauczyciele!

Prezentujemy Państwu podręcznik, który w przejrzysty, twórczy i aktywny sposób zachęci do poruszenia z najmłodszymi dziećmi istotnego tematu, jakim jest bezpieczeństwo na obszarach kolejowych. Fascynacja pociągami rozpoczyna się już w przedszkolu – kojarzą się one z podróżami, wakacjami i ruchem; przywodzą na myśl zmieniające się widoki za oknem. Dzieci uwielbiają oglądać zarówno stare lokomotywy, jak i najnowszy tabor. Warto korzystać z tych pozytywnych skojarzeń, by przekazywać dzieciom podstawowe zasady bezpieczeństwa i kultury podróży.

W podręczniku dla nauczycieli wychowania przedszkolnego znajdą Państwo zarówno merytoryczne informacje i wskazówki metodyczne, jak i scenariusze zajęć przybliżające tematykę bezpiecznego zachowania na terenach kolejowych, zasady przechodzenia i przejeżdżania przez przejazdy, przebywania i zabaw w pobliżu torów, kulturę podróżowania czy prawa pasażerów. Zachęcamy Państwa do samodzielnego kontynuowania edukacji dzieci w zakresie bezpieczeństwa. Podręcznik *Kampania Kolejowe ABC w moim przedszkolu* pomoże w rozumieniu tych zagadnień przy jednoczesnej realizacji codziennego programu zajęć.

W zestawie znajdą Państwo opisy aktywności i zabaw, quizy, karty pracy, propozycje rozwinięcia i twórczej pracy z tematem. Wszystko po to, by kształtować wyobraźnię, myślenie przyczynowo-skutkowe, ale też wpływać na postawę odpowiedzialnego, dbającego o siebie i innych przedszkolaka. Podręcznik to także pigułka skondensowanej i praktycznej wiedzy dla nauczycieli.

Z życzeniami wspaniałej kolejowej przygody

Ignacy Góra
Prezes Urzędu Transportu Kolejowego

O Kampanii Kolejowe ABC

Kampania Kolejowe ABC to ogólnopolska kampania informacyjno-edukacyjna z zakresu bezpieczeństwa kolejowego skierowana do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz ich nauczycieli i wychowawców. Organizatorem kampanii jest Prezes Urzędu Transportu Kolejowego – centralny organ administracji rządowej będący krajową władzą bezpieczeństwa i krajowym regulatorem transportu kolejowego w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej. Projekt jest realizowany w okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2020 roku.

Cel kampanii

Celem kampanii jest propagowanie zasad bezpieczeństwa oraz wartości i wzorców związanych z odpowiedzialnym zachowaniem się podczas korzystania z transportu kolejowego, a także podczas poruszania się na obszarach stacji, przystanków i przejazdów kolejowych.

Głównymi odbiorcami Kampanii Kolejowe ABC są dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym (szkoły podstawowe). Działania skierowane do dzieci w ramach kampanii przygotowane zostały w podziale na trzy kategorie wiekowe: przedszkola, klasy I–III szkół podstawowych, klasy IV–VI szkół podstawowych.

Pośrednimi odbiorcami kampanii są nauczyciele i wychowawcy oraz opiekunowie dzieci uczestniczących bezpośrednio w zajęciach edukacyjnych. Osoby te mają nieoceniony wpływ na kształtowanie konkretnych nawyków, zachowań i postaw wśród swoich podopiecznych.

Przygotowane w ramach kampanii działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa jej odbiorców realizowane są równolegle: zarówno w **placówkach edukacyjnych**, jak i w ramach **kampanii medialnej**.

Działania w placówkach edukacyjnych

W przedszkolach i szkołach podstawowych na terenie całej Polski, w gminach, w których na przestrzeni ostatnich lat (2014–2016) doszło do tragicznych wypadków na przejazdach kolejowo-drogowych oraz na tzw. dzikich przejściach, prowadzone są zajęcia edukacyjne przez specjalnie do tego przygotowanych edukatorów. Tego typu lekcje, w dużej mierze wymagające interakcji i zaangażowania ze strony osób uczestniczących, utrwalają zasadniczy przekaz merytoryczny kampanii. Zastosowanie nowoczesnych, interaktywnych narzędzi edukacyjnych oraz ćwiczenia praktyczne przyczyniają się do zwiększenia atrakcyjności prowadzonych zajęć, a co za tym idzie – pozytywnie wpływają na odbiór projektu przez docelowych adresatów.

Zajęcia edukacyjne prowadzone w ramach Kampanii Kolejowe ABC pozytywnie i stymulująco wpływają na rozwój zdolności poznawczych dzieci takich jak: uwaga, myślenie przyczynowo-skutkowe czy spostrzegawczość, a także na umiejętność bezpiecznego poruszania się w pobliżu

linii kolejowych oraz umiejętność przewidywania i podejmowania właściwych decyzji. Zajęcia rozwijają wyobraźnię dzieci oraz poczucie odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych. Mają także wpływ na prawidłowe zachowania i reakcje na sytuacje, które mają miejsce w trakcie korzystania z transportu kolejowego oraz przy poruszaniu się na terenie kolejowym lub w jego pobliżu.

Kampania medialna

Drugim, równie ważnym elementem projektu, jest informacyjno-edukacyjna kampania medialna na rzecz poprawy szeroko rozumianego bezpieczeństwa pasażerów, której bezpośrednimi odbiorcami są dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, a pośrednimi także ich nauczyciele, wychowawcy oraz opiekunowie. Kampania realizowana jest zarówno na szczeblu ogólnopolskim, jak i lokalnym.

Rezultaty kampanii

Wśród zakładanych rezultatów kampanii znajdują się m.in. następujące kwestie:

- podniesienie świadomości i wiedzy w zakresie merytorycznym projektu,
- stworzenie spójnego, kompletnego i uniwersalnego programu edukacyjnego, który może być realizowany bezpośrednio przez placówkę edukacyjną także po zakończeniu projektu,
- zwiększenie stopnia zainteresowania tematyką bezpiecznego korzystania z transportu kolejowego oraz poruszania się na obszarze kolejowym lub w pobliżu terenów kolejowych,
- podniesienie stopnia wiedzy, umiejętności praktycznych i prawidłowych zachowań w przypadku wystąpienia zagrożenia dla bezpieczeństwa uczestników ruchu kolejowo-drogowego,
- promowanie przez uczestników projektu z całej Polski szeroko rozumianej kultury bezpieczeństwa wśród swoich rówieśników, członków rodziny oraz lokalnych społeczności.

O podręczniku

Scenariusze zajęć są tak przygotowane, by wspierać dzieci i pomagać im osiągać cele zapisane w podstawie programowej, m.in. w zakresie wielokierunkowej aktywności poprzez tworzenie sprzyjających warunków do nabywania doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze ich rozwoju.

Odniesienie do podstawy programowej wychowania przedszkolnego

Dziecko kończące wychowanie przedszkolne i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej:

- wie, jak trzeba zachować się w sytuacji zagrożenia i gdzie można otrzymać pomoc, umie o nią poprosić,
- orientuje się w bezpiecznym poruszaniu się po drogach i w korzystaniu ze środków transportu,
- rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków oraz często stosowanych oznaczeń i symboli, np. w przedszkolu, na ulicy, na dworcu,
- rozumie bardzo proste polecenia i reaguje na nie,
- powtarza rymowanki, proste wierszyki i śpiewa piosenki w grupie,
- rozumie ogólny sens krótkich historyjek opowiadanych lub czytanych, gdy są wspierane np. obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami,
- umie wypowiadać się w różnych technikach plastycznych i przy użyciu elementarnych środków wyrazu (takich jak kształt i barwa) w postaci prostych kompozycji i form konstrukcyjnych,
- odgrywa role w zabawach parateatralnych, posługując się mową, mimiką, gestem i ruchem; umie posługiwać się rekwizytami (np. maską),
- grupuje obiekty w sensowny sposób (klasyfikuje) i formułuje uogólnienia typu: *to do tego pasuje, te obiekty są podobne, a te są inne*,
- stara się łączyć przyczynę ze skutkiem i próbuje przewidywać, co się może zdarzyć,
- próbuje samodzielnie i bezpiecznie organizować sobie czas wolny w przedszkolu i w domu; ma rozeznanie, gdzie można się bezpiecznie bawić, a gdzie nie.

Umiejętności kształtowane podczas zajęć:

- językowe, w tym wypowiedź na forum grupy,
- budowanie kategorii tematycznych,
- zdolność do rozumienia i respektowania zasad społecznych obowiązujących w grupie,
- współpraca,
- empatia,
- spostrzegawczość,
- uważność,
- umiejętności związane z małą motoryką.

Jak uczy się dziecko w wieku przedszkolnym?

Zabawa to główne źródło wiedzy dzieci w wieku przedszkolnym. Wybierają aktywności, które je ciekawią, a jednocześnie nie sprawiają wielkiej trudności. Popularne, lubiane aktywności to: rysowanie, zabawy z kolegami, zabawy konstrukcyjne, zajęcia ruchowe, praca z książką, zajęcia plastyczne. Wiek przedszkolny charakteryzuje się szczególną potrzebą ruchu, działania, zaciekawieniem przejawiającym się w stawianiu pytań, naśladownictwie, odtwarzaniu i twórczym przetwarzaniu otaczającej dziecko rzeczywistości¹. Poznawanie jej opiera się na odbiorze spostrzeżeń, które w wieku przedszkolnym są nadal ujmowane w sposób globalny i ogólnikowy;

¹ Smykowski B., *Wiek przedszkolny*, w: A.J. Brzezińska (red.), *Psychologiczne portrety człowieka*, Gdańsk 2005.

dzieci w tym wieku nie mają jeszcze zdolności analizy i syntezy². Dzieci bardzo lubią bawić się w odgrywanie różnych sytuacji i przeżyć, a poprzez zabawę uczą się współpracy, umiejętności negocjowania, poznają role społeczne oraz sposoby postępowania w określonych sytuacjach społecznych.

2 Bee H., *Psychologia rozwoju człowieka*, Poznań 2004.

Metody pracy

Scenariusze zawarte w podręczniku zachęcają do korzystania z różnych metod pracy, które są atrakcyjne dla dzieci w wieku przedszkolnym, angażując i rozbudzając ich ciekawość, m.in. **odgrywania ról** w zabawach parateatralnych przy wykorzystaniu mowy, mimiki, gestu i ruchu; **technik plastycznych** – przy użyciu elementarnych środków wyrazu, takich jak kształt i barwa do tworzenia prostych kompozycji i form konstrukcyjnych; **gier i zabaw ruchowych**, które można przeprowadzić zarówno w sali, jak i na zewnątrz, np. w ogrodzie, czy wreszcie **pracy z ilustracją, kartą pracy**. Dodatkowo, w scenariuszach znajdują się pomysły na zajęcia plastyczne, które można przeprowadzić z grupą opcjonalnie – jako utrwalenie tematu. Część ćwiczeń opiera się na **pracy w podgrupach** – warto dawać dzieciom możliwość współpracy w różnorodnych, zmieniających się zespołach.

Dzieci mogą odnaleźć swoje grupy na przykład poprzez:

- wylosowanie kolorowych karteczek (grupa żółta, niebieska, czerwona itp.),
- znalezienie brakujących fragmentów puzzli (można je zrobić samodzielnie np. z widokówki, obrazka itp.),
- odliczenie (np.: *proszę, odliczcie do czterech: jedynki siadają po mojej lewej, dwójki pod oknem, trójki na środku, a czwórki po prawej*).

Sam podział na grupy może być świetną zabawą i ćwiczeniem edukacyjnym nawiązującym do zdobywanej aktualnie wiedzy czy tematu zajęć.

Wskazówki przydatne podczas realizacji zajęć

- Starajmy się rozbudzać ciekawość dzieci, zadając pytania otwarte, które zaczynają się od słów: *jak, dlaczego, w jaki sposób?*
- Zachęcajmy dzieci do współpracy i pracy grupowej.
- Przy podawaniu instrukcji do zadania upewnijmy się, czy wszystko jest zrozumiałe, np. dopytując zgłaszające się osoby lub prosząc o powtórzenie polecenia całą grupę.
- Zachęcajmy dzieci do zgłaszania się do poszczególnych aktywności. Zaprośmy nowych ochotników do każdego z zadań, starajmy się, by za każdym razem były to nowe osoby.
- W tym wieku dzieci potrzebują często zmieniać aktywność – po dłuższej chwili słuchania jest czas na aktywną formę zabawy.
- Jeśli dzieci nie chcą odpowiadać na pytania, zachęćmy je, odwołując się do ich wyobrażeń i skojarzeń, np.: *Przypomnijcie sobie, jak szliście lub jechaliście rano do przedszkola – jakie znaki widzieliście?*
- Nie oceniamy dzieci – doceniamy ich wypowiedzi, pomysły, odwagę.

Dodatkowe uwagi

Zaproponowane scenariusze można traktować jako całość obejmującą jednostkę około 40–45 minut lub wybrać te elementy, które z perspektywy wychowawcy przedszkolnego są najważniejsze dla grupy. Scenariusze zostały opracowane dla grupy maksymalnie 26 osób. Ćwiczenia zostały tak przygotowane, by możliwe było przeprowadzenie ich w warunkach przedszkolnych, w sali – na dywanie i przy stolikach, a część aktywności również na podwórzu. Podczas zajęć korzystamy w większości z materiałów ogólnodostępnych: papieru, kredek. Do każdego scenariusza dołączone są karty pracy do samodzielnego wydruku i powielenia w odpowiedniej liczbie.

Zajęcia

1

Misja: Znaki dla bezpieczeństwa

Pigułka wiedzy dla prowadzących

Podstawą bezpieczeństwa na obszarach kolejowych jest znajomość przepisów. Warto wiedzieć, co oznaczają i gdzie występują poniższe znaki drogowe.

Przejazdy strzeżone – przejazdy kolejowe, na których ruch na drodze jest kierowany przez uprawnionych pracowników kolei. Wyposażone są one w **rogatki** (inaczej zaporę drogową, szlabany) zamykające całą lub część szerokości jezdni i chodnik, a dodatkowo w sygnalizację świetlną.

Przejazdy niestrzeżone – przejazdy kolejowe pozbawione urządzeń służących do kierowania ruchem na drodze. Oznaczone są jedynie **znakami drogowymi**. Tego rodzaju przejazdy znajdują się w miejscach o niewielkim ruchu i dobrej widoczności umożliwiającej stwierdzenie kierującemu pojazdem, czy zbliża się pociąg.

Krzyż św. Andrzeja – znak wyznaczający miejsce zatrzymania się w związku z ruchem pociągu lub innego pojazdu szynowego na przejeździe kolejowym bez zapór lub półzapór. Znak ten informuje, że na przejeździe występują jeden tor (pojedynczy krzyż) lub więcej torów (krzyż z dodatkowymi belkami u dołu). Krzyż św. Andrzeja nie nakazuje bezwzględnego zatrzymania się. Jeżeli jednak pod nim umieszczony jest znak STOP, to wówczas obowiązkowo należy się zatrzymać. Kierujący może kontynuować jazdę dopiero wtedy, gdy upewni się, że może to zrobić w bezpieczny sposób.

Przed przejazdem kolejowym stosuje się również **sygnalizatory świetlne** wysyłające tylko sygnał barwy czerwonej. Czasem towarzyszy im także sygnał dźwiękowy. Obydwa te sygnały stanowią bezwzględny zakaz wjazdu na przejazd kolejowy.

Znaki drogowe, które można spotkać w okolicy torów:

sygnalizator świetlny ze szlabanem

Nadaje sygnał STÓJ. Kiedy zaporę są otwarte, należy się zatrzymać, upewnić, że nie ma zagrożenia, i dopiero wtedy można jechać dalej. Jeżeli sygnalizator miga światłem czerwonym, bezwzględnie należy się zatrzymać.

znak A-9
przejazd kolejowy z zaporami

Ustawiany jest przed przejazdami kolejowymi, które zamykane są na całej szerokości zaporami lub częściowo półzaporami. Nawet wtedy, gdy przejazd kolejowy wyposażony jest w zaporę lub półzaporę, mamy obowiązek zachowania szczególnej ostrożności i upewnienia się, że nie nadjeżdża pociąg.

znak A-10
przejazd kolejowy bez zapór

Ostrzega o przejeździe kolejowym, który nie jest wyposażony ani w zaporę, ani w półzaporę. Zamknięciu takiego przejazdu może, ale nie musi, towarzyszyć sygnalizacja świetlna. Zwykle przed przejazdem ustawiany jest wtedy również znak STOP.

znak B-20
STOP

Wskazuje, że dojeżdżając do znaku, musimy się zatrzymać, zanim pojedziemy dalej. Powinniśmy zatrzymać pojazd w miejscu oznaczonym na drodze lub w takim, w którym możemy się upewnić, że ruch na drodze poprzecznej pozwala wjechać na nią bez spowodowania zakłóceń w ruchu. Znak ten może być ustawiony także przed przejazdami kolejowymi.

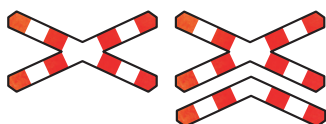
znak D-6
przejście dla pieszych

Informuje o miejscu przeznaczonym do przechodzenia pieszych przez jezdnię bądź torowisko. Powierzchnia przejścia dla pieszych może być oznaczona poziomym znakiem drogowym „przejście dla pieszych” lub dwiema liniami w poprzek jezdni.

znak G-2
sieć pod napięciem

Oznacza, że nad przejazdem kolejowym zawieszona jest sieć trakcyjna pod wysokim napięciem.

znak G-3 i G-4
krzyż św. Andrzeja

Krzyż z dwiema przecinającymi się belkami stawia się przed przejazdami jednotorowymi. Krzyż z dodatkowymi belkami u dołu oznacza, że przed nami znajduje się przejazd wielotorowy. Krzyż wyznacza miejsce zatrzymania przed przejazdem bez zapór lub półzapór.

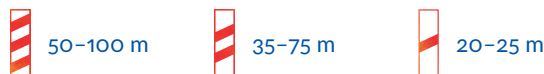
słupki wskaźnikowe

Są oznaczone kreskami, które informują, jaki dystans dzieli nas od przejazdu.

Na drodze o dopuszczalnej prędkości powyżej 60 km/h słupki będą ustawione w następujących odległościach od przejazdu kolejowego:

Jeżeli na drodze dopuszczalna prędkość nie przekracza 60 km/h, wówczas słupki ustawione będą następująco:

Biorąc pod uwagę statystyki wypadków drogowych, okazuje się, że przejazdy kolejowe są jednymi z najniebezpieczniejszych miejsc na drodze. Zbliżając się do miejsca, w którym tory kolejowe przecinają się z drogą, należy zachować szczególną ostrożność, czyli:

- zwolnić oraz wzrokowo i słuchowo upewnić się, że nie zbliża się pociąg,
- w przypadku przejazdów wielotorowych po przejechaniu pociągu należy zaczekać, aż odjedzie na taką odległość, abyśmy mogli stwierdzić, czy po innych torach nie poruszają się inne pociągi,

- poruszać się z taką prędkością, która w razie potrzeby umożliwi zatrzymanie pojazdu przed torami kolejowymi,
- wykazać wzmożoną uważność w warunkach ograniczonej widoczności (mgła, zawieja śnieżna, noc).

Ponadto nigdy nie omijamy zapór lub półzapór oraz nie przejeżdżamy i nie przechodzimy przez przejazd kolejowy w momencie, gdy zapory lub półzapory są opuszczone, są opuszczane lub nie zostały do końca podniesione.

Pomysł na zajęcia

Dzieci wyruszają na misję, aby poznać znaki drogowe i oznaczenia, które można spotkać na dworcu i w pociągu.

Podkreślamy, jak ważne jest bezpieczeństwo na obszarach kolejowych, głównie przy torach i na przejazdach.

Zakres tematyczny

Znaczenie znaków drogowych znajdujących się przed przejazdami kolejowymi.

Znaczenie piktogramów w pociągach i na dworcach.

Cele zajęć w odniesieniu do podstawy programowej

Dziecko:

- rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków oraz często stosowanych oznaczeń i symboli, np. w przedszkolu, na ulicy, na dworcu,
- umie wypowiadać się stosując różne techniki plastyczne i przy użyciu elementarnych środków wyrazu (takich jak kształt i barwa) w postaci prostych kompozycji i form konstrukcyjnych,
- odgrywa role w zabawach parateatralnych, posługując się mową, mimiką, gestem i ruchem; umie posługiwać się rekwizytami (np. maską),
- grupuje obiekty w sensowny sposób (klasyfikuje) i formułuje uogólnienia typu: to do tego pasuje, te obiekty są podobne, a te są inne.

15 minut

Ćwiczenie 1 Przygotowanie do misji

Metoda:

praca z ilustracją

Materiały:

załącznik 1 – karty pracy;

znaki drogowe, kredki

Przebieg ćwiczenia

Dzieci dostają karty pracy z częściowo namalowanymi znakami drogowymi. Ich zadaniem jest dokończenie rysunków, korzystając ze wzoru – połowy znaku na karcie pracy. Karty pracy występują w siedmiu różnych wariantach – zawierają siedem znaków drogowych:

- sygnalizator świetlny,
- znak A-9: przejazd kolejowy z zaporami,
- znak A-10: przejazd kolejowy bez zapor,
- znak B-20: STOP,
- znak D-6: przejście dla pieszych,
- znak G-2: sieć pod napięciem,
- znak G-3: krzyż św. Andrzeja.

Po wykonaniu pracy z kartami, pokazujemy wszystkim poszczególne znaki i omawiamy z całą grupą nazwy i znaczenie każdego z nich oraz zasady zachowania przy danym znaku. Następnie umieszczamy znaki w różnych miejscach w sali tak, aby powstało przedszkolne miasteczko kolejowe. Rozmawiamy z dziećmi o tym, jak i gdzie przechodzimy przez przejazdy kolejowe, na co warto zwrócić uwagę rodzicom, kiedy jadą samochodem (by zwolnili, rozglądali się, zatrzymali, jeśli widzą znak STOP).

10 minut

Ćwiczenie 2 Jedziemy!

Metody:
zabawa ruchowa,
pogadanka

Przebieg ćwiczenia

Grupa ustawia się, formując pociąg, i pokonuje ustaloną trasę, dbając o zachowanie zasad bezpieczeństwa oraz uwzględniając znaki przygotowane w poprzednim ćwiczeniu.

W tej aktywności będzie również możliwość pokazania dzieciom, jaka jest droga hamowania pociągu. Jest to ćwiczenie ruchowe, które można przeprowadzić w sali i na podwórzu.

Prowadzący przekazuje instrukcje i razem z dziećmi odpowiednio reaguje na zastaną sytuację.

Dzieci ustawiają się w dwóch rzędach (jedna osoba za drugą). Jedna grupa będzie pociągiem, druga – autobusem, który wiezie dzieci do przedszkola. Naszą rolą jest wydawanie „pojazdom” odpowiednich komend i pytań. Pociąg jedzie po jednej części sali, autobus po drugiej. Doprowadzamy do skrzyżowania dróg pojazdów – co robi kierowca autobusu? Zwalniamy, rozglądamy się. Pytamy dzieci, jaki znak powinien znaleźć się w tym miejscu.

Przykładowe komendy i pytania, jakie możemy zadawać naszym „pojazdom”:

- *Zbliżamy się do przejazdu strzeżonego. Co widzimy po bokach? Czy my, pociąg, możemy jechać? A kto musi zaczekać? Jak kierowcy są informowani o tym, że jedziemy?*
- *Obok naszych torów pojawił się znak „sieć pod napięciem”. Co on oznacza? Czego nie można robić w jego okolicy?*
- *A teraz przejeżdżamy przez przejazd niestrzeżony. Jakie znaki możemy tu spotkać? Jak zachowa się kierowca autobusu? A jak byśmy przeszli pieszo przez takie przejście? Przecwiczmy to! Wsiadamy z autobusu.*
- *Uwaga! Pociąg musi nagle zahamować. Jak to zrobi? Czy od razu się zatrzyma?*

15 minut

Ćwiczenie 3 Pamiętamy, rozumiemy – gra memory

Metoda:
gra memory
Materiały:
załącznik 2
– karty do gry memory
(osiem kart na jednej
stronie A4 – jeden
zestaw to dwie
kartki A4)

Przebieg ćwiczenia

Dzieci w mniejszych grupach grają w grę memory, zapoznając się z piktogramami umieszczanymi w pociągach i na dworcach. Gra stanowi pretekst do omówienia symboli występujących w pociągu i na dworcu.

Dzielimy dzieci na 5–6-osobowe zespoły. Zapraszamy je, aby usiadły w tych grupach na dywanie i przedstawiamy zasady gry. Następnie każdej grupie rozdajemy jeden komplet kart.

Gra składa się z ośmiu par piktogramów:

- zachowaj ciszę,
- nie wychylaj się przez okno,
- bądźmy dla siebie mili,
- nie wyrzucaj śmieci za okno,
- winda,
- informacja,
- toaleta damska,
- peron.

 zachowaj ciszę	 nie wychylaj się przez okno	 bądźmy dla siebie mili	 nie wyrzucaj śmieci za okno
 winda	 informacja	 toaleta damska	 peron

Wyjaśniamy: *Wiecie już doskonale, co sprawia, że podróż jest miła i bezpieczna. Mamy różne zasady, które nam o tym przypominają. Jeśli chcecie być dobrymi i bezpiecznymi podróżnikami, warto byćście dobrze je zapamiętali.*

Teraz każda grupa dostanie różne symbole narysowane na karteczkach. Niektóre może są już Wam znane. Ułóżcie te karteczki tak, żeby nie było widać obrazków. Teraz czas na grę memory. Każdy gracz z grupy odkrywa dwie karteczki, sprawdza, co na nich jest, i pokazuje innym, a potem odkłada na miejsce. Zabawa polega na znalezieniu pary takich samych obrazków. Osoba, która odkryje parę, zabiera ją. Dzięki temu jest coraz mniej kart na podłodze. Gdy skończycie grę, podnieście ręce.

Po zakończeniu gry omawiamy z dziećmi znaczenie piktogramów.

- *Co widzieliście na tych obrazkach? Teraz możecie odstąpić wszystkie karty. Co oznaczają te obrazki?*

Omawiamy każdy symbol jednym zdaniem i pytamy dzieci, gdzie można go spotkać i dlaczego jest ważny. Na przykład:

- **Zachowaj ciszę** – ten symbol oznacza, że w pociągu zachowujemy ciszę, nie przeszkadzamy sobie. W pociągu spotykają się różni ludzie; niektórzy chcą odpocząć, inni z kimś porozmawiać, ale zasada jest taka, że nie hałasujemy, by sobie nie przeszkadzać. Tak jak na naszych zajęciach.
- **Uśmiechnięta buzia** – oznacza, że jesteśmy dla siebie mili w pociągu, na dworcu, na peronie. Jeśli potrzebujemy pomocy – chcemy usiąść albo powiesić na haczyku nasz plecak – uprzejmie poprośmy o pomoc. Bądźmy uśmiechnięci i pomocni dla innych.
- **Znak „I”** to skrót od słowa „informacja”. Oznacza punkt informacyjny, który możemy spotkać na prawie każdym dworcu. Zdobędziemy tam wiele ważnych informacji, np. kiedy odjeżdża nasz pociąg, z którego peronu.

Na koniec podsumowujemy ćwiczenie:

Teraz znacie już zasady, jakie obowiązują nas na dworcu i w pociągu. Zapamiętajcie te znaki, żeby przypomnieć sobie ich znaczenie, kiedy spotkacie je w czasie swojej podróży.

Pomysł na dodatkowe działania

Tworzymy własny znak informacyjny – piktogram, który powiesimy w sali lub na korytarzu i który pomoże nam w przestrzeganiu codziennych zasad w przedszkolu.

Podręcznik ·
Kampania Kolejowe ABC
w moim przedszkolu

Zajęcia 1.
Misja: Znaki dla
bezpieczeństwa

Załącznik 1. Ćwiczenie 1
Znaki drogowe

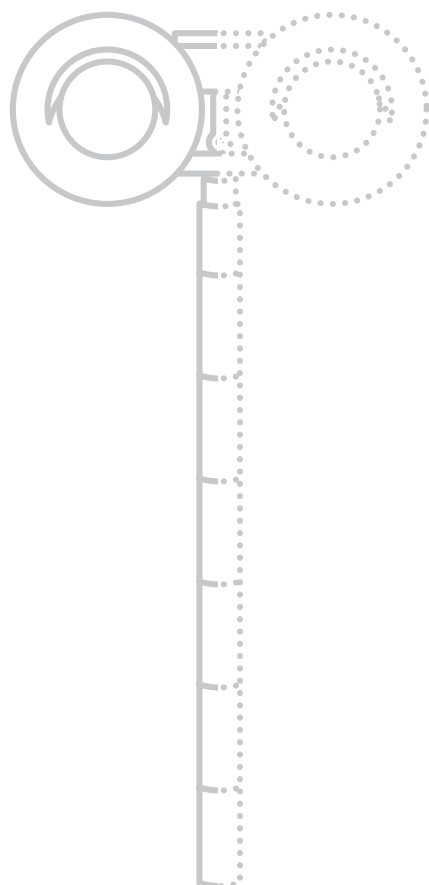
---

sygnalizator
światlny

---

znak A-9
przejazd kolejowy
z zaporami

Załącznik 1. Ćwiczenie 1
Znaki drogowe

---

znak A-10
przejazd kolejowy
bez zapór

---

znak B-20
STOP

Załącznik 1. Ćwiczenie 1
Znaki drogowe

---

znak D-6
przejście dla
pieszych

---

znak G-2
sieć pod napięciem

Podręcznik ·
Kampania Kolejowe ABC
w moim przedszkolu

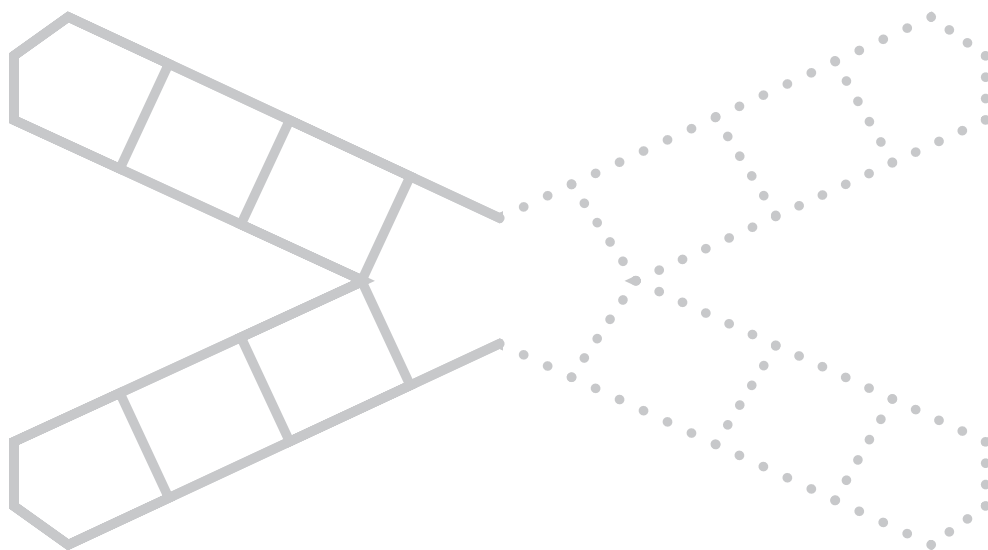
Zajęcia 1.
Misja: Znaki dla
bezpieczeństwa

Załącznik 1. Ćwiczenie 1
Znaki drogowe

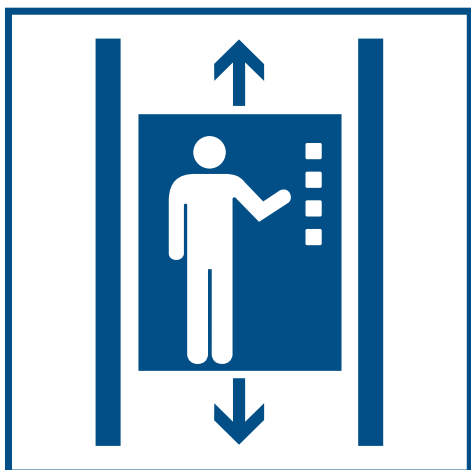
---

znak G-3
krzyż św. Andrzeja
przed przejazdem
kolejowym
jednotorowym

Załącznik 2. Ćwiczenie 3
Karty do gry memory

zachowaj ciszę	nie wychylaj się przez okno
bądźmy dla siebie mili	nie wyrzucaj śmieci za okno
winda	informacja
toaleta damska	peron

Zajęcia 2

Misja: Bezpieczeństwo na torach, peronie i w pociągu

Pigułka wiedzy dla prowadzących

Warto wiedzieć, że ustawa – Prawo o ruchu drogowym nakłada na wszystkich pieszych, którzy po zmroku poruszają się poboczem w terenie niezabudowanym, obowiązek używania elementów odblaskowych. Gdy robi się ciemno, piesi powinni być wyposażeni w jakikolwiek element odblaskowy, aby kierowcy dobrze ich widzieli. Osoba, która porusza się po zmroku bez odblasku, jest widoczna dla prowadzącego pojazd z odległości ok. 20 metrów. Odblaski zwiększają ten dystans do ponad 150 metrów.

Lista zagrożeń w obszarach ruchu kolejowego

- 1 Zabawy w obszarze kolejowym tj. niedaleko torów, przejazdów kolejowych oznaczonych i nieoznaczonych.
- 2 Zbliżanie się, dotykanie, wspinięcie i jakakolwiek inna aktywność przy urządzeniach będących pod napięciem.
- 3 Ingerencja w obszar kolejowy, np. układanie kamieni lub innych rzeczy na torach kolejowych.
- 4 Przekroczenie przejazdu kolejowego bez uprzedniego upewnienia się, czy jest to bezpieczne.
- 5 Brak znajomości znaków.
- 6 Brak odblasków w okolicy obszarów kolejowych.
- 7 Przechodzenie w niedozwolonym miejscu, tzw. „dzikie przejścia”.
- 8 Brak uważności i dekoncentracja np. z powodu słuchawek na uszach, telefonu w dłoni itp.
- 9 Pośpiech podczas jazdy autem np. wjazd na tory w trakcie opadania lub podnoszenia rogatek.
- 10 Wychylenie się przez okno podczas jazdy pociągiem, wystawianie rąk lub nóg.
- 11 Otwieranie drzwi w jadącym pociągu.
- 12 Zbliżanie się do krawędzi peronu.
- 13 Niestosowanie się do zaleceń służb porządkowych (SOK).
- 14 Nieznajomość praw pasażera.
- 15 Rzucanie w pociągi przedmiotami, co może spowodować uszkodzenie pociągu i wyrządzić krzywdę osobie siedzącej w środku.
- 16 Spacerowanie wzdłuż torów lub po torach.

Droga hamowania pociągu jadącego z prędkością 100–120 km/h wynosi nawet kilometr. Masa samej lokomotywy wynosi ok. 70 ton. Przyjmując, że przeciętny samochód osobowy waży 1,3 tony, zderzenie z lokomotywą jest równoznaczne ze zderzeniem z ponad pięćdziesięcioma samochodami naraz. Można zobrazować dzieciom drogę hamowania pociągu za pomocą porównania: żeby pociąg zahamował, potrzebuje drogi tak długiej jak długość około dwudziestu boisk piłkarskich.

Nauka wzywania pierwszej pomocy wydaje się tematem oczywistym do poruszenia w pracy z dziećmi, ale niejednokrotnie bywa zbyt pobieżnie realizowana. Przy okazji tej lekcji krok po kroku przeanalizujemy wszystkie istotne elementy składające się na odpowiednie rozpoznanie sytuacji, właściwą reakcję i fachowe wezwanie pomocy. Podczas wzywania pomocy musimy przekazać dyspozytorowi kilka informacji. Wbrew pozorom **kolejność** ich przekazywania jest **bardzo ważna**. W pierwszej kolejności powinniśmy powiedzieć, **gdzie dane zdarzenie ma miejsce**. To istotne, bo w przypadku zerwania połączenia z numerem alarmowym (rozładowana bateria telefonu komórkowego, zgubienie sieci, brak prądu w domu itp.), pomoc może zostać wysłana na miejsce zdarzenia.

Numery alarmowe:

- 999 – Pogotowie
- 997 – Policja
- 998 – Straż pożarna
- 112 – Numer alarmowy
- 22 474 00 00 – Straż Ochrony Kolei

Pierwsza pomoc

Jakie informacje i w jakiej kolejności powinniśmy podać, dzwoniąc na numer alarmowy?¹

1 Miejsce zdarzenia

Określamy, najdokładniej jak potrafimy, miejsce, w którym doszło do zdarzenia. Jeśli sytuacja ma miejsce na dworcu, na obszarze kolejowym, w domu lub w bloku, przekazujemy dyspozytorowi dokładny adres: nazwę ulicy, nazwę dworca lub numer domu, bloku, klatki, piętro. Podajemy także miejscowość, gdyż zdarza się, że w dwóch pobliskich miasteczkach znajdują się ulice o takiej samej nazwie.

Gdy sytuacja wydarzyła się na drodze, także staramy się określić orientacyjny adres miejsca zdarzenia. Jeśli jest to niemożliwe, podajemy charakterystyczne punkty orientacyjne.

2 Powód wezwania

Przekazujemy informację o tym, dlaczego dzwoniemy i co się wydarzyło. Określamy, czy jest to np. zachorowanie (i wymieniamy towarzyszące objawy – ból w klatce piersiowej, napad duszności, drgawki itp.), wypadek komunikacyjny, uraz, oparzenie itd.

3 Liczba i stan poszkodowanych

Staramy się określić, ile osób potrzebuje pomocy, i w jakim są one stanie. Od tej informacji zależy, ile karet i jakiego typu (zespół podstawowy, zespół specjalistyczny) zostanie od razu wysłanych na miejsce zdarzenia. Podajemy objawy, które możemy zaobserwować (np. brak

oddechu, krwotok z ręki, uraz głowy, drgawki), jak i te, które podają sami poszkodowani (np. piekący ból w klatce piersiowej, duszność, zawroty głowy).

4 Dane poszkodowanego

Przekazujemy dyspozytorowi, czy osobą poszkodowaną jest dorosły czy dziecko, kobieta czy mężczyzna. Jeśli jest to możliwe, podajemy jego wiek, imię i nazwisko.

5 Dane osoby wzywającej pomoc

Na samym końcu, po przekazaniu wszystkich powyższych informacji, podajemy nasze imię i nazwisko, a także numer telefonu, z którego dzwoniemy.

Dodatkowe uwagi

- W trakcie rozmowy uważnie słuchajmy tego, co mówi dyspozytor. Może zadawać nam pytania, które ułatwią np. dojazd ZRM (Zespołu Ratownictwa Medycznego) na miejsce zdarzenia, a także powiedzieć, co możemy zrobić do czasu przyjazdu karetki.
- **Nigdy nie kończymy rozmowy jako pierwsi.** Dyspozytor po potwierdzeniu przyjęcia wezwania pierwszy odkłada słuchawkę!
- **Nie wolno dzwonić pod numery alarmowe dla zabawy.** W tym czasie ktoś naprawdę może próbować wezwać pomoc! Fałszywe wezwania są zgłaszane na policję, a ludzie, którzy ich dokonują, są pociągani do odpowiedzialności karnej.

¹ Na podstawie materiałów z serwisu www.ratowniczy.net.

Pomysł na zajęcia

Zapraszamy dzieci do specjalnej misji: Bezpieczeństwo na torach, peronie i w pociągu.

Przećwiczymy bezpieczne zachowania w pobliżu przejazdów kolejowych, peronu, w pociągu i na dworcu. Zainteresujemy dzieci znakami drogowymi, które spotkać można w pobliżu przejazdów kolejowych.

Zakres tematyczny

Zasady bezpieczeństwa na obszarach kolejowych i w pociągu.

Informacje na temat udzielania pierwszej pomocy w pociągu i na dworcu.

Zasady bezpieczeństwa związane z urządzeniami elektrycznymi (słupy trakcyjne, instalacje elektryczne).

Informacje na temat bezpiecznych zabaw (przestrzeganie przed zabawami w pobliżu torów kolejowych).

Zasady bezpieczeństwa podczas poruszania się po drodze, chodniku, z uwzględnieniem różnych pór dnia lub roku.

Cele zajęć w odniesieniu do podstawy programowej

Dziecko:

- wie, jak trzeba zachować się w sytuacji zagrożenia i gdzie można otrzymać pomoc, umie o nią poprosić,
- orientuje się w bezpiecznym poruszaniu się po drogach i w korzystaniu ze środków transportu,
- stara się łączyć przyczynę ze skutkiem i próbuje przewidywać, co się może zdarzyć.

15 minut

Ćwiczenie 1 Na tropie niebezpieczeństwa

Metoda:

zabawa ruchowa,
praca z ilustracją

Materiały:

załącznik 3
– karty pracy,
dwie do wyboru

Dzieci zamieniają się w superbohaterów. Pracują w parach, a ich zadaniem jest odnalezienie na rysunku rzeczy, sytuacji, które mogą być niebezpieczne. Zaznaczamy je, a następnie omawiamy na forum. Sytuacje przedstawione na rysunkach będą dotyczyły niebezpiecznych zabaw: blisko peronu, słupów trakcyjnych, przed przejazdem kolejowym.

Przebieg ćwiczenia

Zapraszamy dzieci na środek sali – tworzymy jeden długi pociąg. „Przejeżdżamy” z dziećmi dwa lub trzy okrążenia po sali, wydając przy tym dźwięki pociągu (ciuch-ciuch). Raz jedną, raz drugą ręką możemy naśladować opadający i podnoszący się szlaban, głowa kręci się w lewo i w prawo. Te wszystkie ruchy to rozgrzewka przed misją, jaka czeka dzieci. Dzisiaj bowiem przed nimi duże wyzwanie: będą wyszukiwać różnych niebezpiecznych sytuacji, które mogą wystąpić w ruchu kolejowym. Zatrzymujemy pociąg i dzielimy go na małe wagoniki, które będą tworzone przez pary. Dzieci siadają w wybranych parach przy stolikach i dostają kartę pracy – razem starają się wytropić niebezpieczeństwa, jakie widać na obrazkach, zaznaczają je, obrysowując dane niebezpieczeństwo kredką. Po wykonaniu zadania omawiamy „wytropione” niebezpieczeństwa, podkreślając, dlaczego nie można w taki sposób się zachowywać (mówimy dzieciom np. jaka jest droga hamowania pociągu).

10 minut

Ćwiczenie 2

Wzywamy pomoc

Metody:
łączenie kropek,
zabawa ruchowa,
rymowanka
Materiały:
załącznik 4
– karta pracy

Dzieci dostają karty pracy, nad którymi pracują indywidualnie. Ćwiczenie kończy się zabawą w głuchy telefon.

Przebieg ćwiczenia

Dzieci dostają karty pracy, nad którymi pracują indywidualnie. Karta pracy składa się z dwóch części. W pierwszej połowie mamy wykropkowane numery alarmowe. Zadaniem dzieci jest połączenie kropek tak, aby ułożyły się w numer alarmowy. Druga część to różnego rodzaju pojazdy (strażacki, policyjny, ambulans), które trzeba przyporządkować do odpowiedniego numeru. Rysunki można pokolorować po zajęciach, w domu.

Podsumowujemy ćwiczenie.

- *W jakich sytuacjach dzwoniemy na te numery?*

Zapraszamy dzieci do zabawy w głuchy telefon. Przytaczamy rymowankę: *Numer alarmowy to nie zabawa, ale bardzo ważna sprawa* i prosimy dzieci o powtórzenie. Po zakończeniu pytamy, dlaczego nie możemy w zabawie dzwonić na prawdziwe numery alarmowe.

10 minut

Ćwiczenie 3

Pierwsza pomoc

Metody: praca
z ilustracją, pogadanka
Materiały:
załącznik 5 – cztery
ilustracje prezentujące
zagrożenia

Przebieg ćwiczenia

Dzielimy dzieci na cztery grupy. Każda grupa dostaje jeden obrazek, na którym zaprezentowana jest jedna z poniższych sytuacji zagrożenia. Zadaniem dzieci jest przyjrzenie się obrazkowi, opisanie, co się dzieje na obrazku (czym zagraża dana sytuacja), i podanie możliwych rozwiązań: co można zrobić w takiej sytuacji (możemy dzieci nakierowywać na prawidłowe odpowiedzi).

- **Pożar** – zawiadamiamy o pożarze (wyjaśniamy, że sytuacje zagrożenia to jedyne sytuacje, kiedy dzieci mogą krzyknąć na dworcu), chronimy siebie (oddalamy się od miejsca pożaru), znamy numer alarmowy 112.
- **Omdlenie na peronie** – zawiadamiamy dorosłych wokół, znamy numer alarmowy 112.
- **Walizka na dworcu lub peronie pozostawiona bez opieki** – zawiadamiamy dorosłych, w pierwszej kolejności pracowników kolei, osoby w mundurze (np. osobę w okienku lub funkcjonariusza Straży Ochrony Kolei), nigdy nie dotykamy bagażu.
- **Płaczące dziecko zagubione na dworcu** – prosimy o pomoc w pierwszej kolejności pracowników kolei, osoby w mundurze, osobę w okienku, konduktora.

15 minut

Ćwiczenie 4

Doświadczenie z odblaskami

Metoda:

doświadczenie,
pogadanka

Materiały:

kamizelka odblaskowa,
małe odblaski/breloczki
odblaskowe, opaska
odblaskowa, duża latarka
z różnymi opcjami
intensywności strumienia
światła, czarny sweter

Dzieci doświadczają, kiedy odblaski świecą, a kiedy nie. Doświadczenie stanowi punkt wyjścia do rozmowy o odblaskach, o tym, jaką porą należy o nich pamiętać, w jakich miejscach dobrze jest je nosić.

Przebieg ćwiczenia

Zapraszamy na środek czworo ochotników. Najlepiej jeśli jedna z osób ma ciemne ubranie. Jeśli nie ma tak ubranego dziecka, wybieramy troje dzieci i jedna z osób prowadzących sama zakłada czarną koszulkę lub sweter.

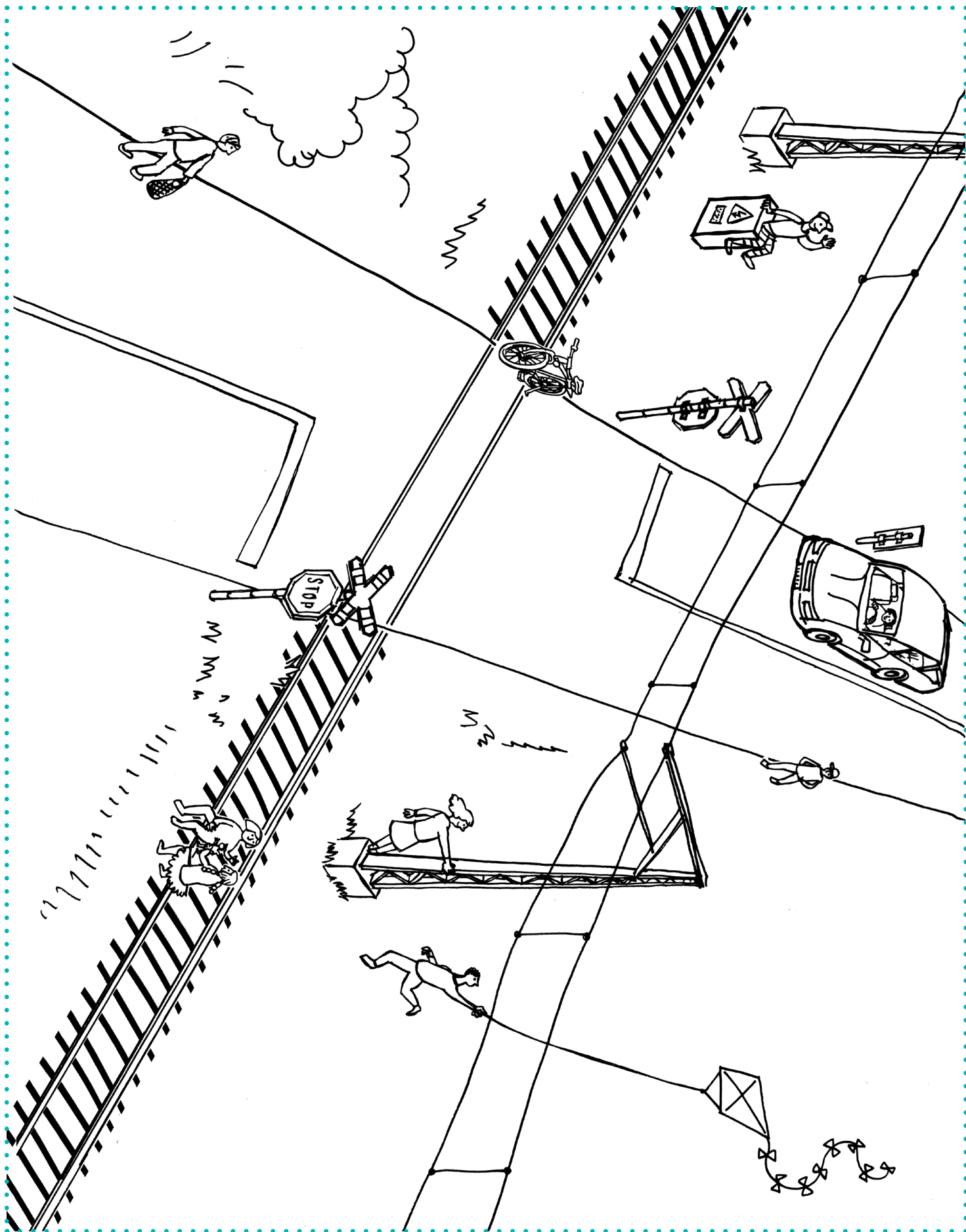
Pierwszy ochotnik otrzymuje kamizelkę odblaskową, drugi małe odblaski/breloczek, opaskę, itp., trzeci dostaje dużą latarkę lub reflektor z różnymi opcjami intensywności strumienia światła. Czwarta osoba jest w czarnym lub ciemnym stroju. Ochotnicy są po kolei oświetlani różnymi strumieniami światła.

Wspólnie omawiamy ćwiczenie:

- *Kogo widzimy najlepiej? A kogo najmniej wyraźnie?*
- *Czy wszyscy nasi ochotnicy są bezpieczni na ciemnej drodze?*
- *Co pomaga nam w zobaczeniu naszych ochotników?*
- *Kto z Was nosi takie odblaski? Gdzie macie je zamocowane?*

Kończymy zajęcia podsumowaniem. Podkreślamy, jak ważne jest noszenie odblasków. Jest to często pierwsza rzecz, którą mogą zrobić dzieci, by być widoczne i bezpieczne na chodniku, na drodze itp.

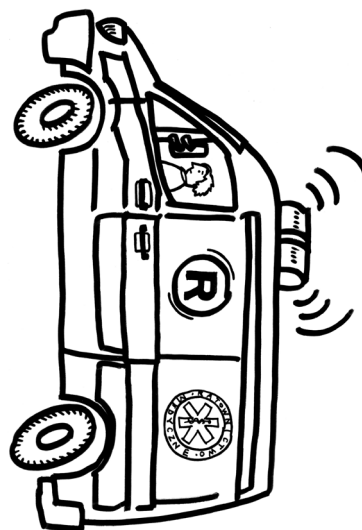
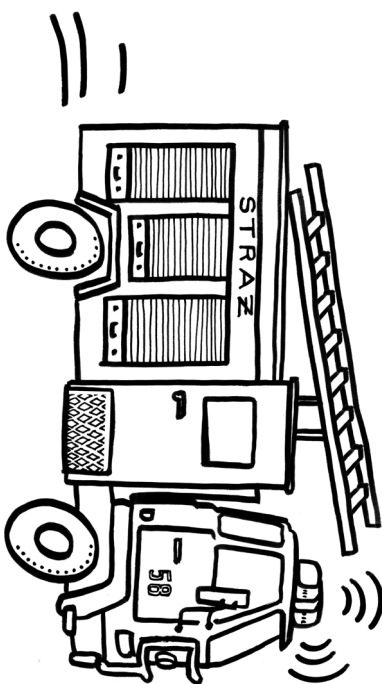
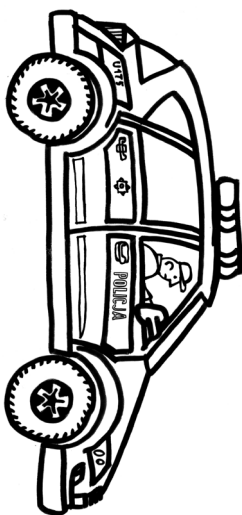
Załącznik 3. Ćwiczenie 1

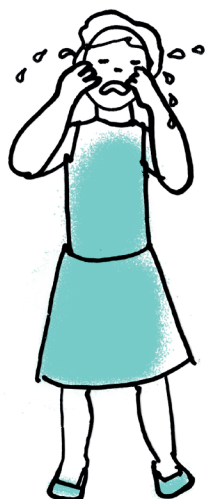
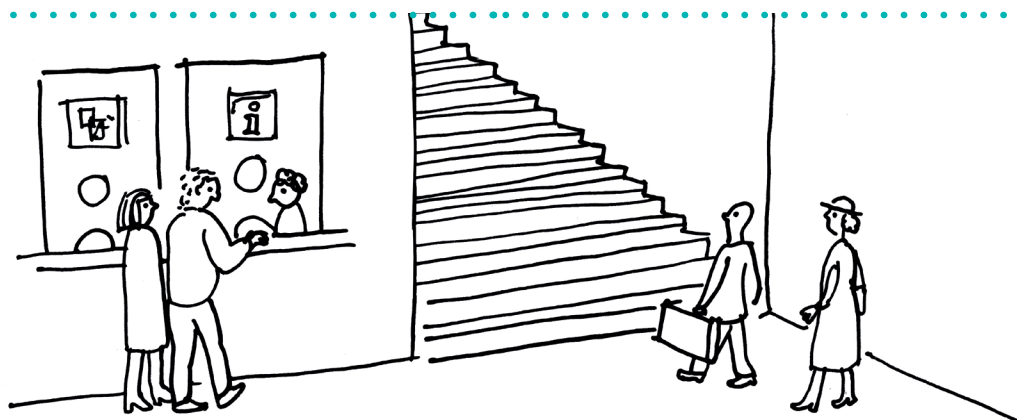
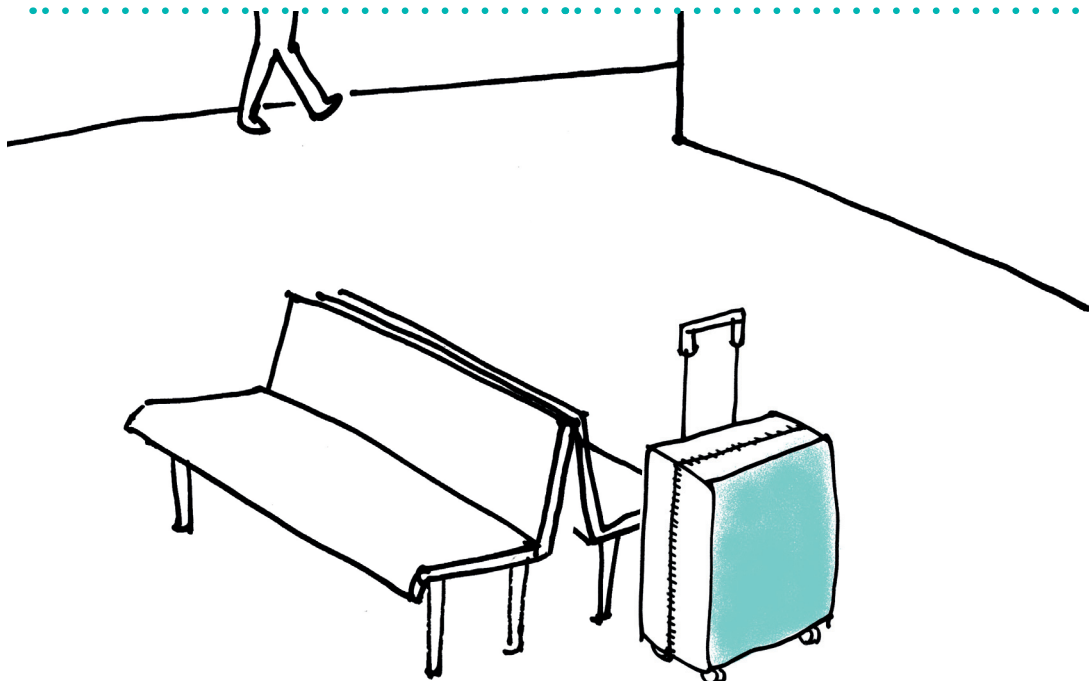
Załącznik 4. Ćwiczenie 2

Podręcznik ·
Kampania Kolejowe ABC
w moim przedszkolu
Zajęcia 2.
Misja: Bezpieczeństwo na
torach, peronie i w pociągu

Załącznik 5. Ćwiczenie 3

Zajęcia

3

Misja: Strażnicy bezpieczeństwa

Pigułka wiedzy dla prowadzących

Straż Ochrony Kolei kontroluje przestrzeganie przepisów porządkowych na obszarze kolejowym, w pociągach i innych pojazdach kolejowych. Ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienie na obszarze kolejowym, w pociągach i innych pojazdach kolejowych. Funkcjonariuszy SOK poznać można po umundurowaniu. Dodatkowo często towarzyszą im wyszkolone psy.

Funkcjonariusz Straży Ochrony Kolei ma prawo do:

- legitymowania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia oraz świadków przestępstwa lub wykroczenia w celu ustalenia ich tożsamości;
- ujęcia w celu doprowadzenia do najbliższej jednostki policji osób, w stosunku do których zachodzi uzasadniona potrzeba podjęcia czynności wykraczających poza uprawnienia Straży Ochrony Kolei;
- zatrzymywania i kontroli pojazdu drogowego poruszającego się na obszarze kolejowym i przyległym pasie gruntu w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia przy użyciu tego pojazdu;
- nakładania grzywien (mandatu karnego), na zasadach określonych w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia;
- przeprowadzania czynności wyjaśniających, występowania do sądu z wnioskiem o ukaranie, oskarżania przed sądem i wnoszenia środków odwoławczych w trybie określonym w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia;
- stosowania środków przymusu bezpośredniego: siły fizycznej w postaci chwytów obezwładniających oraz podobnych technik obrony, miotacza gazowego, pałki służbowej, kajdanek i psa służbowego.

Jeśli widzimy zagrożenie na obszarze kolejowym możemy zadzwonić pod numer Straży Ochrony Kolei: **22 474 00 00**.

Rozmawiając z dziećmi o funkcjonariuszach SOK i ich wyszkolonych psach, warto poruszyć temat **zachowania bezpieczeństwa w pobliżu zwierząt**. O tym, kiedy i dlaczego pies atakuje, jak się obronić, co robić, żeby uniknąć ataku można dowiedzieć się ze strony internetowej: www.bezpiecznypolak.pl/jak-obronic-sie-przed-atakiem-psa.

Przykładowe bezpieczne pozycje, jakie można przyjąć w przypadku znalezienia się w niebezpieczeństwie:

- **Pozycja „żółwia”** – polega na ułożeniu ciała w taki sposób, aby przypominało żółwia. Musimy położyć ręce z tyłu głowy, zaplatając palce i jednocześnie chowając kciuki do środka. Następnie łokciami zasłaniamy twarz. Kolejnym krokiem jest uklęknięcie; pośladki muszą dotykać pięt, a głowę zbliżamy do kolan. W ten sposób chronimy brzuch, szyję i twarz.
- **Pozycja „na naleśnik”** – ta pozycja jest prosta do wykonania: trzeba położyć się płasko twarzą do ziemi z rękoma założonymi na szyi.
- **Pozycja „stojąc bokiem”** – pozycja, w której zaplatamy ręce na szyi i stoimy nieruchomo bokiem do psa. Jest to pozycja, którą należy wykonać w momencie, gdy nie mamy już czasu na wykonanie pozycji na „żółwia” lub „na naleśnik”.

Pomysł na zajęcia

Dzieci poznają strażników bezpieczeństwa, czyli funkcjonariuszy Straży Ochrony Kolei i ich pomocników – wyszkolone psy. Dowiadują się, jak ważne jest zachowanie bezpieczeństwa na obszarach kolejowych (między innymi jak powinniśmy przechodzić przez przejazdy, jak zachowywać się na peronie itp.).

Zakres tematyczny

Zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pociągu.

Reguły przechodzenia i przejeżdżania przez przejazdy kolejowe, poruszania się po peronach, na terenie dworca i w pobliżu linii kolejowych.

Informacje na temat ochrony przed ugryzieniem lub atakiem psa.

Informacje dotyczące pracy funkcjonariuszy Straży Ochrony Kolei.

Cele zajęć w odniesieniu do podstawy programowej

Dziecko:

- wie, jak trzeba zachować się w sytuacji zagrożenia i gdzie można otrzymać pomoc; umie o nią poprosić,
- orientuje się w bezpiecznym poruszaniu się po drogach i w korzystaniu ze środków transportu,
- grupuje obiekty w sensowny sposób (klasyfikuje) i formułuje uogólnienia typu: to do tego pasuje, te obiekty są podobne, a te są inne.

15 minut

Ćwiczenie 1 Na straży bezpieczeństwa – połącz zbiory

Metody:

łączenie zbiorów,
praca z ilustracją,
pogadanka

Materiały:

załącznik 6
– karta pracy:
rozsypanka

Dzieci dostają kartę pracy, na której w formie rozsypanki znajdują się różne rysunki, m.in. znaki drogowe i postacie związane z bezpieczeństwem na kolei, dworcu, peronie. Uzupełniona przez dzieci karta pracy stanowi dla nas punkt wyjścia do rozmowy o tym, co pomaga zachować bezpieczeństwo.

Przebieg ćwiczenia

Zapraszamy dzieci do pracy przy stolikach. Każde z nich otrzymuje kartę pracy. Znajdują się na niej różne obrazki, które należy połączyć w zbiory, odpowiednio do tematów. Dajemy dzieciom ok. 5 minut na odnalezienie elementów związanych ze sobą tematycznie i połączenie ich w zbiory. Wspólnie z grupą ustalimy poprawne rozwiązanie zadania.

Zbiory:

- znaki drogowe: sygnalizacja świetlna, przejście drogowe, znak przejazd kolejowy niestrzeżony,
- osoby związane z pracą na kolei: funkcjonariusz SOK z psem, konduktor, maszynista,
- przedmioty zapewniające bezpieczeństwo: ochraniacze na kolana, kask na głowę, odblask.

Następnie moderujemy dyskusję o bezpieczeństwie, zadając pytania:

- Do czego służą znaki drogowe?
- Kto powinien ich przestrzegać?

- Skąd możemy dowiedzieć się, co oznacza dany znak?
- Czy znacie inne znaki drogowe? Jakie?

- Kto pracuje na dworcu?
- Kto pracuje w pociągu?
- Na czym polega praca tych osób? Kto sprawdza w pociągu bilety? Kto prowadzi pociąg?
- W czym nam pomagają, kiedy jesteśmy w podróży?

- Do czego służą wszystkie te przedmioty, które połączyliśmy w zbiór?
- Czy znacie inne przedmioty, które zapewniają nam bezpieczeństwo? Jakie?
- Kto powinien pamiętać o kasku? A kto o ochraniaczach? A kto o odblaskach?
- Dlaczego?

Dyskusję podsumowujemy refleksją, że jest wiele sposobów, żeby dbać o bezpieczeństwo w czasie podróży – służą do tego specjalne znaki, które podpowiadają nam, jak mamy się zachować i przedmioty, które nas chronią przed niebezpiecznymi sytuacjami. Są też osoby, których praca polega na pilnowaniu bezpieczeństwa i pomaganiu nam.

10 minut

Ćwiczenie 2

Bezpiecznie, czyli jak?

Metody:
aktywność ruchowa,
pogadanka

Dzieci poznają reguły przechodzenia i przejeżdżania przez przejazd kolejowy za pomocą ćwiczenia aktywizującego. Poprzez elementy ruchowe odpowiadają na pytania dotyczące bezpieczeństwa w pociągu i na dworcu.

Przebieg ćwiczenia

Zapraszamy dzieci na środek sali i wyjaśniamy.

Teraz poznamy najważniejsze zasady bezpieczeństwa na peronie i w okolicy torów. Będę Wam teraz zadawać różne pytania, na które możecie odpowiedzieć: **tak, nie lub nie wiem**. Ale uwaga, Wasze odpowiedzi: **tak, nie lub nie wiem**, będą udzielane w nietypowy sposób:

- **tak** – pajacyk
(prezentujemy pajacyka, wszystkie dzieci naśladują).
- **nie** – przysiad
(prezentujemy przysiad, wszystkie dzieci naśladują).
- **nie wiem** – stoimy bez ruchu
(prezentujemy pozycję, wszystkie dzieci naśladują).

Po każdej udzielonej przez dzieci odpowiedzi rozwijamy wątek.

- Czy możemy podchodzić do krawędzi peronu?
Nie, ponieważ pociąg jedzie bardzo szybko. Możemy stracić równowagę, zaczepić się, potknąć – a to w okolicach torów bardzo niebezpieczne. Pociąg jest bardzo ciężką maszyną, która nie zatrzymuje się tak szybko jak np. rower.

- *Czy zawsze trzeba pilnować swojego bagażu?*
Tak, każdy podróżny jest odpowiedzialny za swój bagaż i nie powinien zostawiać go nawet na chwilę bez opieki. Dzięki temu mamy pewność, że nie zostaniemy okradzeni.
- *Czy jeśli nie czujesz się bezpiecznie w pociągu, możesz zgłosić to konduktorowi?*
Tak, konduktor jest osobą, do której należy się zgłosić po pomoc w pierwszej kolejności zawsze, gdy dzieje się coś niepokojącego podczas podróży.
- *Czy zabawa w piłkę obok torów jest bezpieczna?*
Oczywiście nie. Nie powinniśmy nigdy bawić się w żadne zabawy w okolicy torów. W każdej chwili może nadjechać pociąg, często może się okazać, że usłyszymy go w ostatniej chwili i nie zdążymy odejść w bezpieczne miejsce.
- *Czy jeśli chcemy przejść przez przejście dla pieszych przy torach, ale szlaban jest opuszczony, powinniśmy poczekać?*
Tak, zawsze kiedy szlaban jest opuszczony, oznacza to zakaz wstępu na tory – i dla samochodów, i dla pieszych.
- *Czy po sygnale (gwizdki) konduktora można jeszcze wsiadać do pociągu?*
Nie, w żadnym wypadku. Nawet jeśli jesteśmy spóźnieni – trudno. Ważniejsze jest nasze bezpieczeństwo. Po sygnale konduktora pociąg w każdej chwili może ruszyć.

15 minut

Ćwiczenie 3 Pies funkcjonariusz

Metody:
praca plastyczna,
pogadanka
Materiały:
załącznik 7
– kolorowanka

Dzieci otrzymują kolorowanki przedstawiające funkcjonariusza SOK i jego psa. Ich treść jest punktem wyjścia do rozmowy o psie – funkcjonariuszu i zadaniach funkcjonariuszy Straży Ochrony Kolei.

Straż Ochrony Kolei zajmuje się pilnowaniem porządku i bezpieczeństwa na dworcach, w okolicy torów i w pociągach. Chroni podróżnych i ich bagaże. Funkcjonariuszy SOK poznać można po mundurze. Spotkać ich możemy najczęściej na dworcach, gdzie mają swoje posterunki, oraz w pociągach. Jeśli widzimy jakieś zagrożenie, możemy zadzwonić po pomoc do Straży Ochrony Kolei na specjalny numer: 22 474 00 00 lub poprosić dorosłego, który jest z nami, by zwrócił się do funkcjonariuszy z prośbą o pomoc (np. dzwoniąc na specjalny numer telefonu).

Funkcjonariusz SOK ma prawo do:

- *poproszenia o pokazanie dowodu osobistego – czyli dokumentu, w którym jest nasze zdjęcie, imię, nazwisko, data urodzenia. Zazwyczaj o pokazanie takiego dokumentu proszone są osoby podejrzane o popełnienie przestępstwa (czyli zrobienie czegoś niezgodnego z prawem), ale też świadkowie – osoby, które mogły widzieć niebezpieczne zdarzenie.*
- *wypisania mandatu za złe zachowanie (Czy ktoś wie, co to jest mandat? Dorośli dostają mandaty, czyli muszą zapłacić za złamanie prawa, zrobienie czegoś złego).*
- *przekazania policji osoby, która popełniła przestępstwo (czyli zrobiła coś złego).*

Funkcjonariuszom SOK pomagają w pracy specjalnie szkolone psy. Potrafią one tropić zakazane substancje, bronić człowieka i pomagać w ujęciu przestępców. Należy pamiętać, że są to psy pracujące i kiedy je spotkamy, nie możemy im w tej pracy przeszkadzać – zaczepiać, głaskać czy karmić. Może je to niepotrzebnie rozpraszać.

Pamiętajmy, że psy częściej ratują życie niż mu zagrażają. Gdyby jednak zdarzyło się, że pies nas zaatakuje, to możemy pamiętać o bezpiecznej pozycji. Przykładowa pozycja bezpieczna to pozycja „żółwia”.

- Pozycja „żółwia” – Polega na ułożeniu ciała w taki sposób, aby przypominało żółwia. Musimy położyć ręce z tyłu głowy, zaplatając palce i jednocześnie chowając kciuki do środka. Następnie łokciami zasłaniamy twarz. Kolejnym krokiem jest uklęknięcie; pośladki muszą dotykać pięt, a głowę zbliżamy do kolan. W ten sposób chronimy brzuch, szyję i twarz.
- Pozycja „na naleśnik” – Ta pozycja jest prosta do wykonania: trzeba położyć się płasko twarzą do ziemi z rękoma założonymi na szyi.
- Pozycja „stojąc bokiem” – Pozycja, w której zaplatamy ręce na szyi i stoimy nieruchomo bokiem do psa. Jest to pozycja, którą należy wykonać w momencie, gdy nie mamy już czasu na wykonaniu pozycji „żółwia” lub „na naleśnik”.

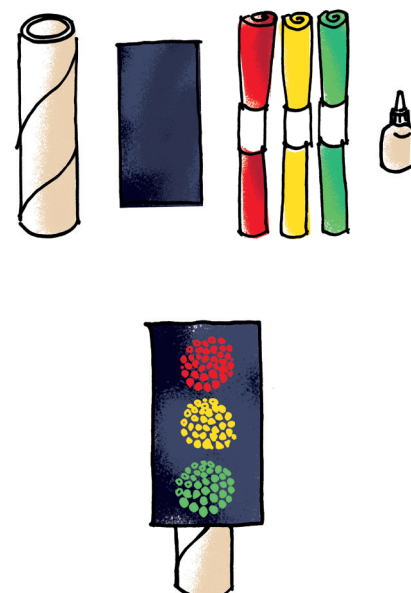
Pomysł na dodatkowe działania

Dodatkowo, po zajęciach możemy z grupą wykonać pracę plastyczno-manualną, przygotowując sygnalizatory świetlne z rolek papieru, bibuły, oraz przejścia dla pieszych z białych i czarnych wycinanych pasków. Mając taki zestaw, możemy przećwiczyć przechodzenie przez jezdnię np. ludzików czy innych zabawek dostępnych w przedszkolu.

Do przygotowania sygnalizacji świetlnej potrzebne są:

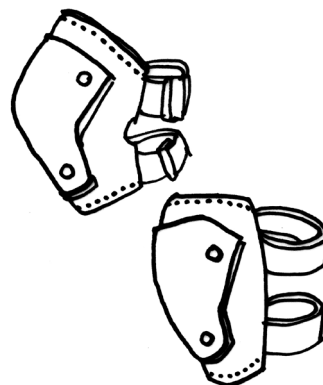
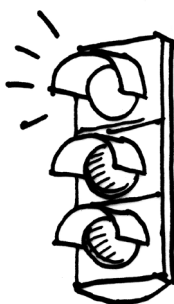
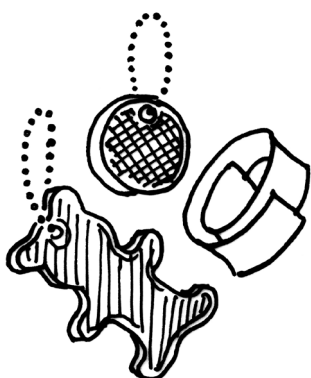
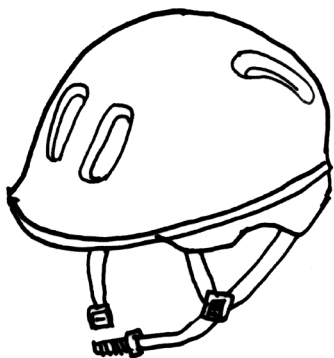
- rolka od ręcznika papierowego,
- czarny papier,
- bibuła w trzech kolorach,
- klej.

W tym ćwiczeniu można pracować indywidualnie lub zespołowo. Jeśli wybieramy pracę w zespołach trzyosobowych, wtedy każde z dzieci wykleja jedno koło (wycięte przez wychowawcę z czarnego papieru) – w odpowiednim kolorze – zielonym, pomarańczowym. Następnie koła składane są w jeden sygnalizator świetlny.

Załącznik 6. Ćwiczenie 1
Rozsypanka

Załącznik 7. Ćwiczenie 3
Kolorowanka

22 474 00 00 00
Straż Ochrony Kolei

Zajęcia

4

Misja: Udana podróż

Pigułka wiedzy dla prowadzących

Warto wiedzieć, że pasażerowie kolei mają swoje prawa i obowiązki.

Opis praw i obowiązków pasażerów kolei oraz wszelkie informacje dotyczące podróży pociągiem dostępne są na stronie Urzędu Transportu Kolejowego².

Przewoźnik kolejowy nie może odmówić przewozu w regularnie kursujących pociągach, których rozkład jest podany do publicznej wiadomości, chyba że jest to uzasadnione względami obiektywnymi (np. nie ma wolnych miejsc). Pasażer natomiast z chwilą rozpoczęcia podróży powinien być zaopatrzony w ważny bilet na przejazd i okazać go podczas kontroli biletów. Jeżeli pasażer nie posiada biletu, powinien postępować zgodnie z zapisami regulaminu danego przewoźnika (zwykle oznacza to obowiązek zgłoszenia się do konduktora przed lub niezwłocznie po wejściu do pociągu).

1. Mamy prawo do odszkodowania

Pociąg ma ponad 60-minutowe opóźnienie? Możemy uzyskać zadośćuczynienie od spółki kolejowej, z której usług korzystamy.

Jeśli w wyniku opóźnienia, które wynosi ponad godzinę, zrezygnujemy z podróży, mamy prawo do:

- zwrotu kosztu biletu,
- bezpłatnego przejazdu do miejsca rozpoczęcia podróży w najbliższym możliwym terminie (w razie konieczności),
- zmiany trasy przejazdu, by dotrzeć do miejsca docelowego w najbliższym możliwym terminie i na porównywalnych warunkach przewozu,
- dokonania zmiany rezerwacji na późniejszy, bardziej dogodny termin.

W przypadku ponad 60-minutowych opóźnień w przejazdach dalekobieżnych przysługuje nam rekompensata. Prawo to jest gwarantowane po złożeniu reklamacji bezpośrednio do przewoźnika, z którego usług korzystamy.

2. Mamy prawo do bezpiecznej podróży

Przewoźnicy kolejowi i zarządcy stacji mają obowiązek zapewnić pasażerom bezpieczeństwo na terenie dworców i w pociągach.

Jeżeli:

- zauważymy bagaż pozostawiony bez opieki,
  - gwałtownie pogorszy się nasze samopoczucie,
  - będziemy potrzebować pomocy,
- powinniśmy powiadomić o tym pracowników ochrony oraz osoby w naszym otoczeniu. Jeżeli niepokojąca sytuacja ma miejsce w pociągu, należy zawiadomić konduktora lub kierownika pociągu. Pamiętajmy, że w każdej sytuacji możemy również zawiadomić funkcjonariuszy Straży Ochrony Kolei – tel. 22 474 00 00.

Jeżeli drużyna konduktorska czy funkcjonariusze SOK nie podjęli interwencji, mamy prawo do złożenia skargi bezpośrednio do przewoźnika, z którego usług korzystaliśmy, lub do Straży Ochrony Kolei.

3. Mamy prawo do złożenia skargi

Jeżeli podróż pociągiem nie spełniła naszych oczekiwań, mamy prawo do złożenia skargi. Mogą to być zarówno kwestie związane z zachowaniem drużyny konduktorskiej, stanem dworca kolejowego czy ogólne uwagi dotyczące np. infrastruktury kolejowej (remonty torów, peronów itp.). Złożenie skargi nie wiąże się z żadną rekompensatą ani zadośćuczynieniem. W przypadku odwołania lub opóźnienia pociągu możemy ubiegać się o odszkodowanie. Wtedy rozpoczyna się proces reklamacji.

² Poniższe informacje zostały zaczerpnięte ze strony internetowej Urzędu Transportu Kolejowego: www.utk.gov.pl.

4. Mamy prawo do bezproblemowego zakupu biletu

Bilet na pociąg możemy kupić:

- w kasie biletowej,
- w automacie biletowym,
- przez aplikację na urządzenia mobilne,
- przez internet,
- u konduktora w pociągu.

Pamiętajmy! Czasem oferty promocyjne są niedostępne w samoobsługowych kanałach dystrybucji (automaty, strony internetowe, aplikacje na urządzenia mobilne), dlatego skontaktujmy się z przewoźnikiem i zapytajmy o najtańszy bilet w danej relacji oraz sposób jego nabycia.

Jeżeli na stacji, na której wsiadamy do pociągu, nie ma kasy biletowej ani automatu, mamy prawo nabyć bilet u konduktora bez żadnych dodatkowych opłat (jeden wyjątek to Express InterCity Premium, czyli Pendolino). Uwaga! U większości spółek kolejowych obowiązuje zasada, że w celu zakupu biletu na pokładzie należy wsiąść do pociągu pierwszymi drzwiami od czoła składu. Osoby niepełnosprawne mogą zakupić bilet na pokładzie pociągu w cenie niepowiększonej o dodatkowe opłaty. Napotkamy trudności z zakupem biletu? Mamy prawo do złożenia reklamacji bezpośrednio do przewoźnika, z którego usług korzystaliśmy.

5. Mamy prawo do pomocy przed podróżą i w jej trakcie

Nasza sprawność ruchowa jest ograniczona? Przysługuje nam prawo do bezpłatnej pomocy podczas podróży oraz przy wsiadaniu i wysiadaniu z pociągu. Pomoc obejmuje także rzetelną informację dotyczącą dostępności taboru kolejowego przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych w interesującej nas relacji.

Pamiętajmy, aby powiadomić przewoźnika kolejowego lub zarządcę stacji o naszych potrzebach co najmniej 48 godzin przed odjazdem. Dane teleadresowe znajdują się na stronach internetowych oraz na tablicach ogłoszeń na dworcach.

Jeżeli nie udzielono nam pomocy lub została ona udzielona niewłaściwie, mamy prawo do złożenia reklamacji bezpośrednio do przewoźnika, z którego usług korzystaliśmy.

6. Mamy prawo do rzetelnej informacji

Mamy prawo do informacji zarówno przed odjazdem pociągu, jak i podczas podróży.

- Sprzedawcy biletów powinni udzielić nam informacji dotyczących rozkładu jazdy czy najszybszych i najtańszych połączeń w danej relacji.
- W trakcie podróży powinniśmy zostać powiadomieni m.in. o usługach świadczonych w pociągu, następnym stacjach, a w przypadku opóźnienia o szacowanym czasie przybycia do celu podróży.

Szczegółowe informacje są udostępniane na stronie internetowej przewoźników, za pomocą infolinii, w gablotach informacyjnych na dworcach czy w punktach odprawy podróżnych. W pociągu wiadomości są przekazywane poprzez system nagłaśniający i pracowników drużyny konduktorskiej. Obsługa nie udzieliła nam rzetelnych informacji? Mamy prawo do złożenia skargi bezpośrednio do przewoźnika, z którego usług korzystaliśmy.

Uwaga! Jeśli sposób rozpatrzenia naszej skargi lub reklamacji przez przewoźnika nie jest satysfakcjonujący, możemy skontaktować się z Urzędem Transportu Kolejowego. Szczegółowe informacje dotyczące składania skarg czy reklamacji znajdują się na stronie www.utk.gov.pl w zakładce „Pasażerowie”.

Pomysł na zajęcia

Każda podróż rozbudza ciekawość, wiąże się z dużą liczbą pytań i spostrzeżeń. Tak będzie i w tym przypadku: dzieci udają się na misję, podczas której poznają różne elementy udanej podróży. Dowiadują się, kim jest pasażer, konduktor, bilet, po co są dworce, jak zachowywać się na peronie i w pociągu. Dzieci twórczo się bawią, odpowiadając na wiele istotnych pytań, malując, odgrywając sytuacje.

Zakres tematyczny

Zasady obowiązujące na dworcu i w pociągu.

Operowanie pojęciami: pasażer, prawa pasażera, obowiązki pasażera, bagaż, konduktor.

Informacje o znaczeniu biletu i kultury podróży.

Cele zajęć w odniesieniu do podstawy programowej

Dziecko:

- rozumie proste polecenia, reaguje na nie,
- powtarza rymowanki,
- odgrywa role w zabawie parateatralnej.

10 minut

Ćwiczenie 1 Krąg na dobry początek i rymowany quiz rozbudzający ciekawość

Metoda:

burza pomysłów,
pogadanka,
rymowany quiz

Materiał:

załącznik 8 – quiz

Dzieci zostają zaciekawione tematem podróży, pociągów, dworców itp. za pomocą różnych pytań otwartych. Luźna rozmowa wprowadzająca kończy się rymowanym quizem i zagadkami, które pomogą dzieciom w zabawowy sposób zapamiętać istotne treści.

Przebieg ćwiczenia

Zapraszamy dzieci na dywan, wszyscy siadamy w kręgu. Wprowadzamy dzieci w temat zajęć:

Przed nami misja: Udana podróż. Skupimy się na podróży koleją. Czy ktoś z Was już kiedyś jechał pociągiem? Gdzie? Jak wygląda pociąg? Opiszcie go? Długi, krótki, mały, szybki, wolny? Co to znaczy udana podróż? Jak nazywa się osoba, która podróżuje pociągiem lub autobusem? (pasażer)

Udana podróż to przede wszystkim bezpieczna podróż. Dzisiaj podczas naszej misji wybierzemy się właśnie w taką bezpieczną podróż. Bądźcie uważni. Teraz czas na krótkie zagadki. Czy wiecie, co to?

1 Stoi przy drodze na jednej nodze i pokazuje podróżnym drogę.

a. słup

b. znak drogowy

c. bocian

2 Rodzice go kupują, gdy w podróż się szykują.

a. bilet

b. cukier

c. fotel

3 Kto to taki?

Jest zawsze w pociągu, pan lub pani, w elegancki kostium są ubrani. Zawsze pomocni, gdy czegoś nie wiemy lub czegoś w pociągu potrzebujemy.

a. konduktor/konduktorka

b. lekarz/lekarka

c. policjant/policjantka

4 Choć drogę nam zagradza,
bezpieczeństwo nam doradza.
Zamyka się, gdy pociąg mknie.

a. most

b. szlaban

c. brama

6 Kto to taki?
Jeździ pociągiem lub autobusem,
choć nie kieruje, miejsca potrzebuje.

a. pasażer

b. rower

c. fotel

5 Z dwóch szyn się składają,
pod pociągami się uginają.

a. tory

b. most

c. autostrada

Dla zapamiętania i ćwiczenia wymowy – każdą poprawną odpowiedź powtórzcie wspólnie z całą grupą. Możesz zaproponować również różną intonację wypowiedzianych słów: wolno, szybko, głośno, cicho.

10 minut

Ćwiczenie 2 Jedziemy w podróż

Metody:
drama

Materiały: kolorowe karteczki do podziału na grupy, załącznik 9 – ilustracja: jak siedzimy w przedziale

Dzieci poznają zasady właściwego zachowania się w pociągu, wchodząc w rolę podróżnych. Wykonują różne polecenia prowadzącego – to doświadczenie dramowe jest dobrą zabawą i doświadczeniem, które uwrażliwia dzieci na kulturę podróży i wprowadza w zasady podróżowania pociągami. Ćwiczenie kończy się podsumowaniem prowadzącego.

Przebieg ćwiczenia

Teraz wybierzemy się w podróż. Podzielimy się na mniejsze grupy sześciuosobowe za pomocą kolorowych karteczek (np. zielone, żółte, czerwone, białe). Usiądźcie tak jak podróżni na obrazku (załącznik do wydruku).

Dzieci siadają. Możemy przejść między grupami i pomóc dzieciom się usadzić. Kiedy wszyscy są w odpowiedniej pozycji, mówimy: *Teraz proszę, abyście robili to, co ja.*

Wykonywane czynności: naśladujemy dźwięki ciuchci, przechylamy się na jeden bok, na drugi bok, zasypiamy, pokazujemy bilet wyobrażonemu konduktorowi, na trzy-cztery krzyczymy swoje imię, zamieniamy się miejscami. Możemy przeciwyczyć też wchodzenie i wychodzenie do pociągu, przedziału.

Podsumowujemy całe ćwiczenie, zadając pytania:

- Jak Wam się podróżowało?
- Co zrobić w sytuacji, gdy jedni chcą spać, a drudzy chcą krzyczeć w pociągu?
- Jak powinniśmy się zachować?
- Jakie zasady kulturalnego zachowania obowiązują nas w pociągu?

Zbieramy pomysły dzieci i podsumowujemy ćwiczenie, mówiąc o tym, jak powinniśmy się zachować w pociągu (w przedziale) – tj. podkreślamy, że są publiczne środki transportu, którymi podróżuje wiele osób, dlatego nie hałasujemy, staramy się nie przeszkadzać innym, pilnujemy swoich rzeczy itp.

20 minut

Ćwiczenie 3

Znajdź/Pokoloruj/Opowiedz

Metody:

praca z ilustracją,
tworzenie prostej
historii

Materiały:

załącznik 10
– kolorowanki 1–4

Dzieci mają za zadanie znaleźć na ilustracjach i pokolorować: bilet, bagaż, kasę, informację itp.

Przebieg ćwiczenia

Zapraszamy dzieci do pracy przy stolikach. Teraz będzie czas na kolorowanie. Rozdajemy dzieciom losowo wybrane kolorowanki. Prosimy, aby im się przyjrzały. Co widzą, jakie są to miejsca? Pytamy dzieci, czy kiedyś były w tych miejscach. Jak się w nich zachowujemy? Zachęcamy dzieci, aby pokolorowały najważniejsze według nich rzeczy, które pomagają czuć się bezpiecznie w podróży, czyli sprawiają, że podróż jest przyjemna, nie przytrafiają się niemiłe niespodzianki. Każdy może zdecydować sam. Na koniec pokazujemy sobie swoje kolorowanki. Podsumowujemy ćwiczenie, posilując się poniższymi pytaniami pomocniczymi.

Kolorowanka 1

Dzieci zbliżają się do dworca na rowerze, czekają przed przejazdem z zamkniętymi zaporami (szlaban, sygnalizacja świetlna), na ulicy jest dużo samochodów i rowerów.

Pytamy:

- *Które dzieci miały ten rysunek?*
- *O czym trzeba pamiętać, jadąc na rowerze albo hulajnodze? Spójrzcie na obrazek – mamy kask, który nas chroni.*
- *Dlaczego dzieci się zatrzymały?*
- *Przed zamkniętym szlabanem wszyscy się zatrzymują, a co w przypadku, gdy nie ma szlabanu, a chcemy przejechać przez tor?*
- *Czy rozpoznajecie jakieś znaki drogowe na tym obrazku?*

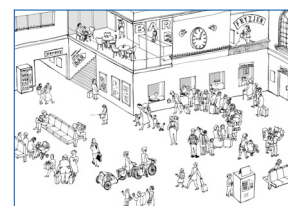

Kolorowanka 2

Dzieci znajdują się na dworcu. Widoczny jest duży zegar i kasa biletowa. W kolejce po bilet stoją osoby z plecakami, walizkami, torbami. Widać też podróżnych z biletami w dłoniach przy kasie.

Pytamy:

- *Które dzieci miały ten rysunek?*
- *Byliście kiedyś na dworcu? Co się tam robi?*
- *Dlaczego ci ludzie stoją w kolejce? Co kupują? Po co nam bilet? Czy możemy go kupić tylko w kasie? Gdzie jeszcze?*

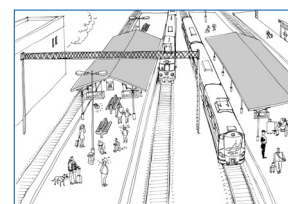

Kolorowanka 3

Ludzie stoją na peronie, widoczna jest żółta linia przed torami, której nie należy przekraczać. Na słupie wisi głośnik, po peronie jeździ dziecko na hulajnodze albo deskorolce, kilka osób ma słuchawki na uszach.

Pytamy:

- *Które dzieci miały ten rysunek?*
- *Co to za miejsce? Wyjaśniamy, że peron to przystanek, na którym zatrzymuje się pociąg.*
- *Po co jest ta linia, którą widzimy na obrazku? Czy możemy ją przekraczać? Dlaczego nie? Jaki ma kolor?*
- *Czy zauważyliście jakieś niewłaściwe zachowanie na tym obrazku? Czy można jeździć hulajnogą po peronie? Jak myślicie, dlaczego nie?*

Kolorowanka 4

Widoczna tablica przyjazdu/odjazdu. Widzimy też pozostawiony bez opieki bagaż, funkcjonariusza SOK, kilka osób czekających na podróż.

Pytamy:

- *Które dzieci miały ten rysunek?*
- *Jak myślicie, co może być napisane na widocznej dużej tablicy na ścianie (przyjazdy/odjazdy)? Dlaczego ta tablica jest taka ważna? (Wskazuje nam godzinę, o której odjeżdża nasz pociąg i miejsce, z którego jedzie, jeśli na kogoś czekamy – to z tej tablicy możemy się dowiedzieć, na którym peronie zatrzyma się pociąg).*
- *Dlaczego nie powinniśmy zostawiać plecaka, walizki, torby bez opieki?*

Dzieci mogą dokończyć kolorowanie ilustracji w domu.

Pomysł na dodatkowe działania

Ćwiczenie typu „zrób to sam”, które można przeprowadzić po zajęciach. Tworzymy pociąg. Każde dziecko dostaje kartkę (białą lub kolorową) w takim samym formacie prostokąta. Zadaniem dzieci jest ozdobienie prostokąta za pomocą kredek lub farb w taki sposób, aby przypominał wagon: mogą w nim jechać ludzie, bagaże, zwierzęta... Na koniec dzieci pokazują swoje wagony. Osoba prowadząca przykleja je na dużej karcie, tworząc z nich ciuchnię na tablicy. Tak stworzony pociąg może stać się inspiracją do tworzenia różnych historii i opowiadania ich w kręgu.

Załącznik 8. Ćwiczenie 1

Quiz

1 Stoi przy drodze na jednej nodze
i pokazuje podróżnym drogę.

a. słup

b. znak drogowy

c. bocian

2 Rodzice go kupują,
gdy w podróż się szykują.

a. bilet

b. cukier

c. fotel

3 Kto to taki?
Jest zawsze w pociągu, pan lub pani,
w elegancki kostium są ubrani.
Zawsze pomocni, gdy czegoś nie wiemy
lub czegoś w pociągu potrzebujemy.

a. konduktor/konduktorka

b. lekarz/lekarka

c. policjant/policjantka

4 Choć drogę nam zagraża,
bezpieczeństwo nam doradza.
Zamyka się, gdy pociąg mknie.

a. most

b. szlaban

c. brama

5 Z dwóch szyn się składają,
pod pociągami się uginają.

a. tory

b. most

c. autostrada

6 Kto to taki?
Jeździ pociągiem lub autobusem,
choć nie kieruje, miejsca potrzebuje.

a. pasażer

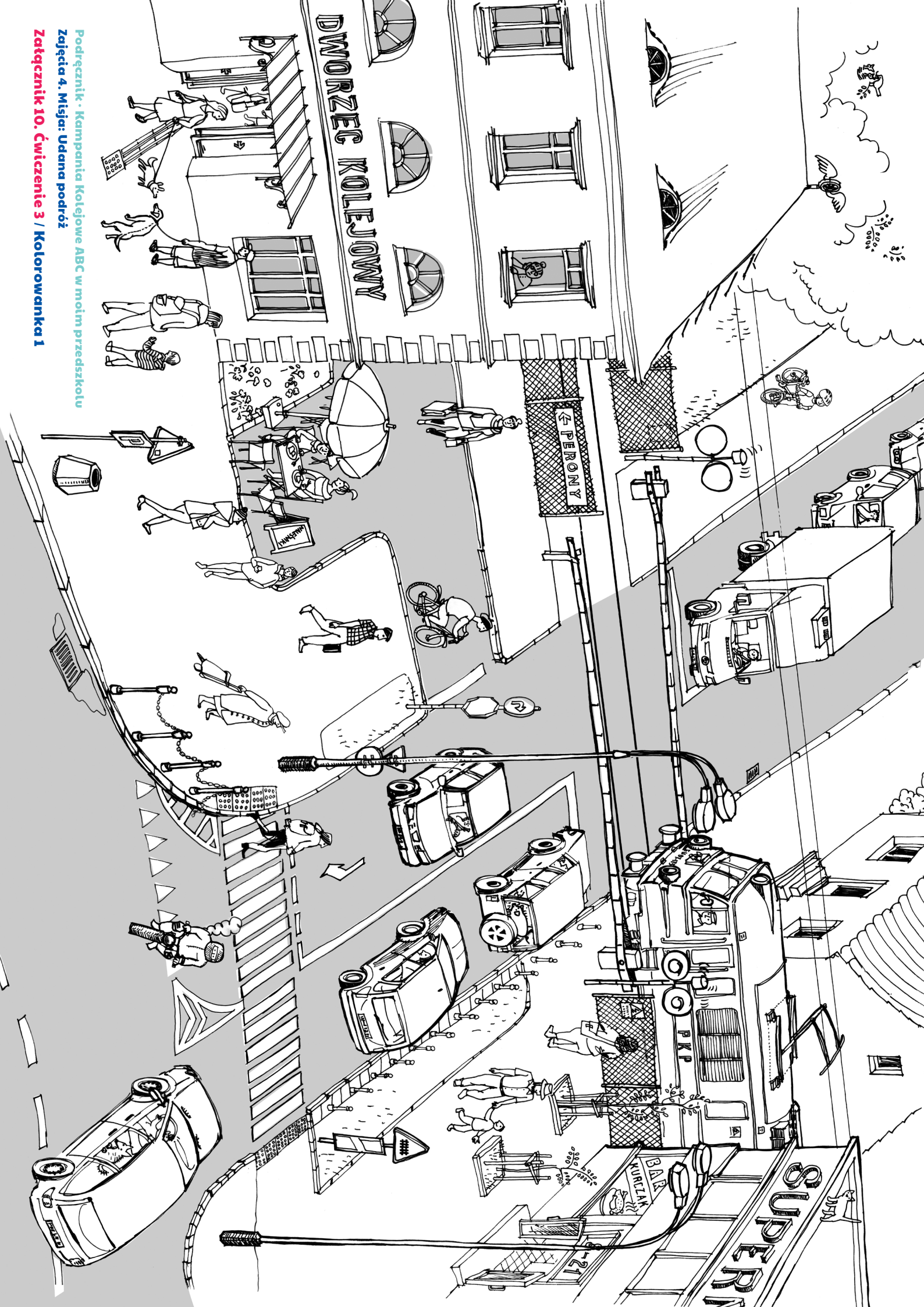
b. rower

c. fotel

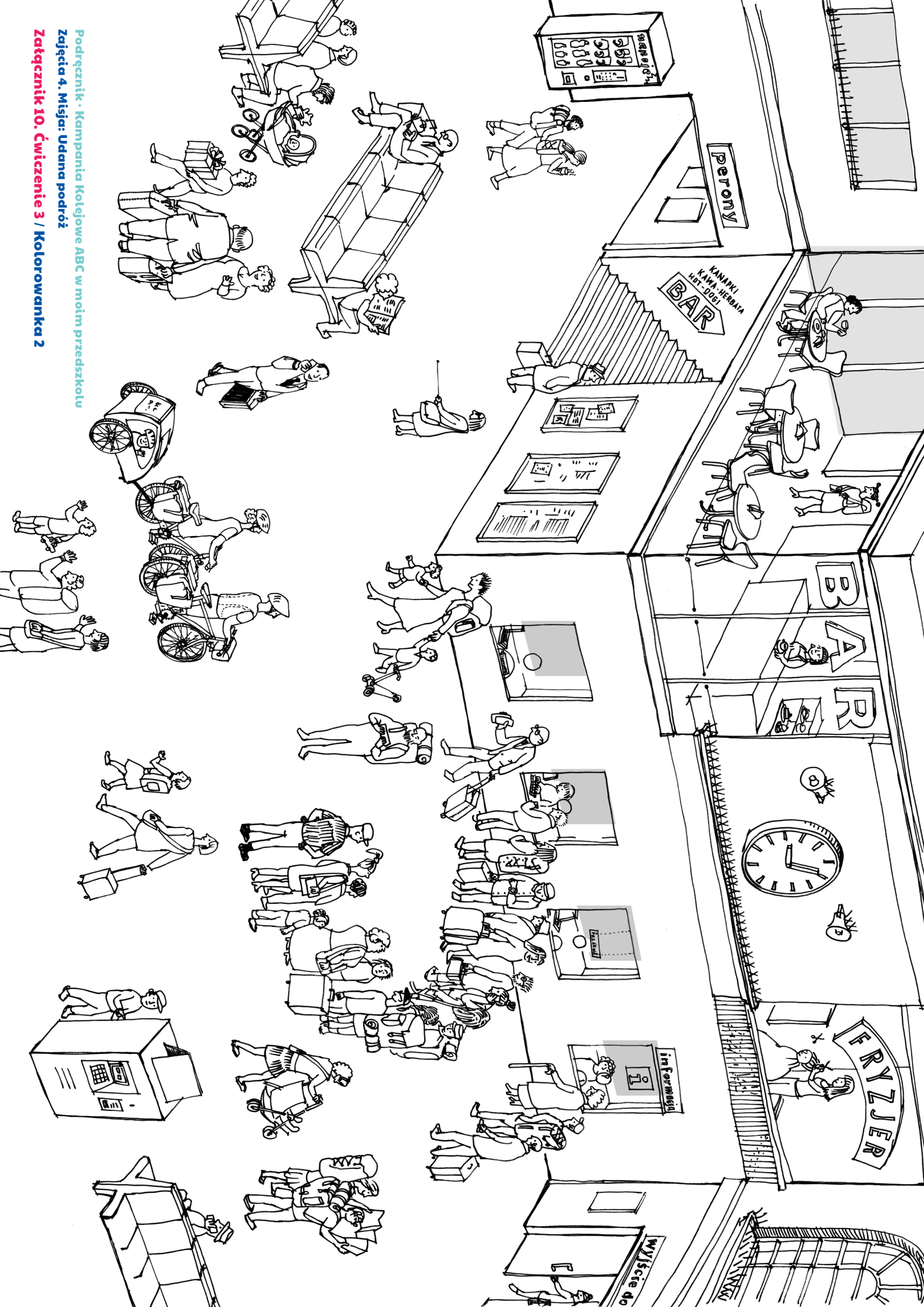
Załącznik 9. Ćwiczenie 2

Ilustracja: jak siedzimy w przedziale

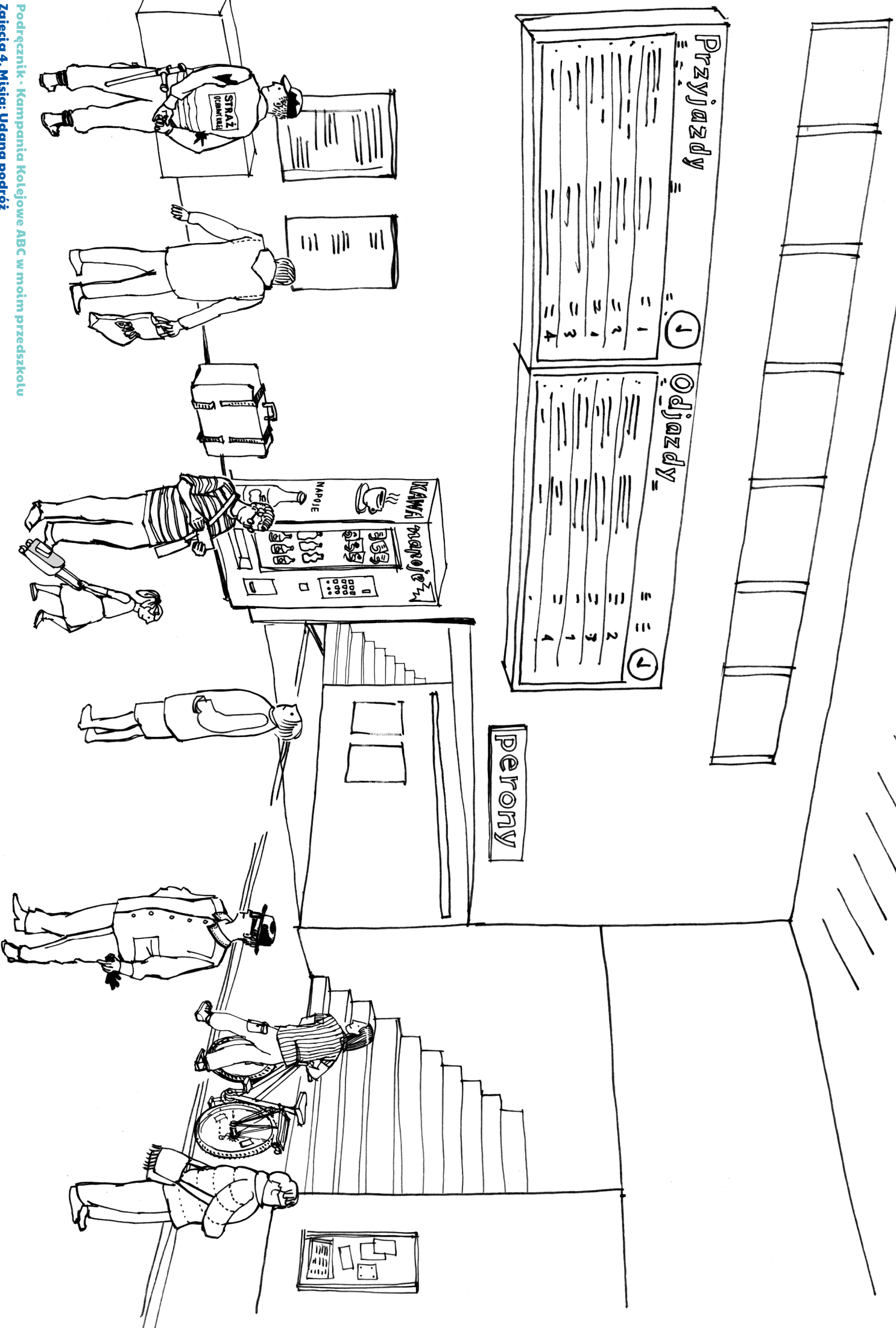

Podręcznik - Kampania Kolejowe ABC w moim przedszkolu
Zajęcia 4. Misja: Udana podróż
Załącznik 10. Ćwiczenie 3 / Kolorowanka 1

Podręcznik · Kampania Kolejowe ABC w małym przedszkolu
Zajęcia 4. Misja: Udana podróż
Załącznik 10. Ćwiczenie 3 / Kolorowanka 2

Przyjazdy

1

1
2
3
4

Odzjazdy

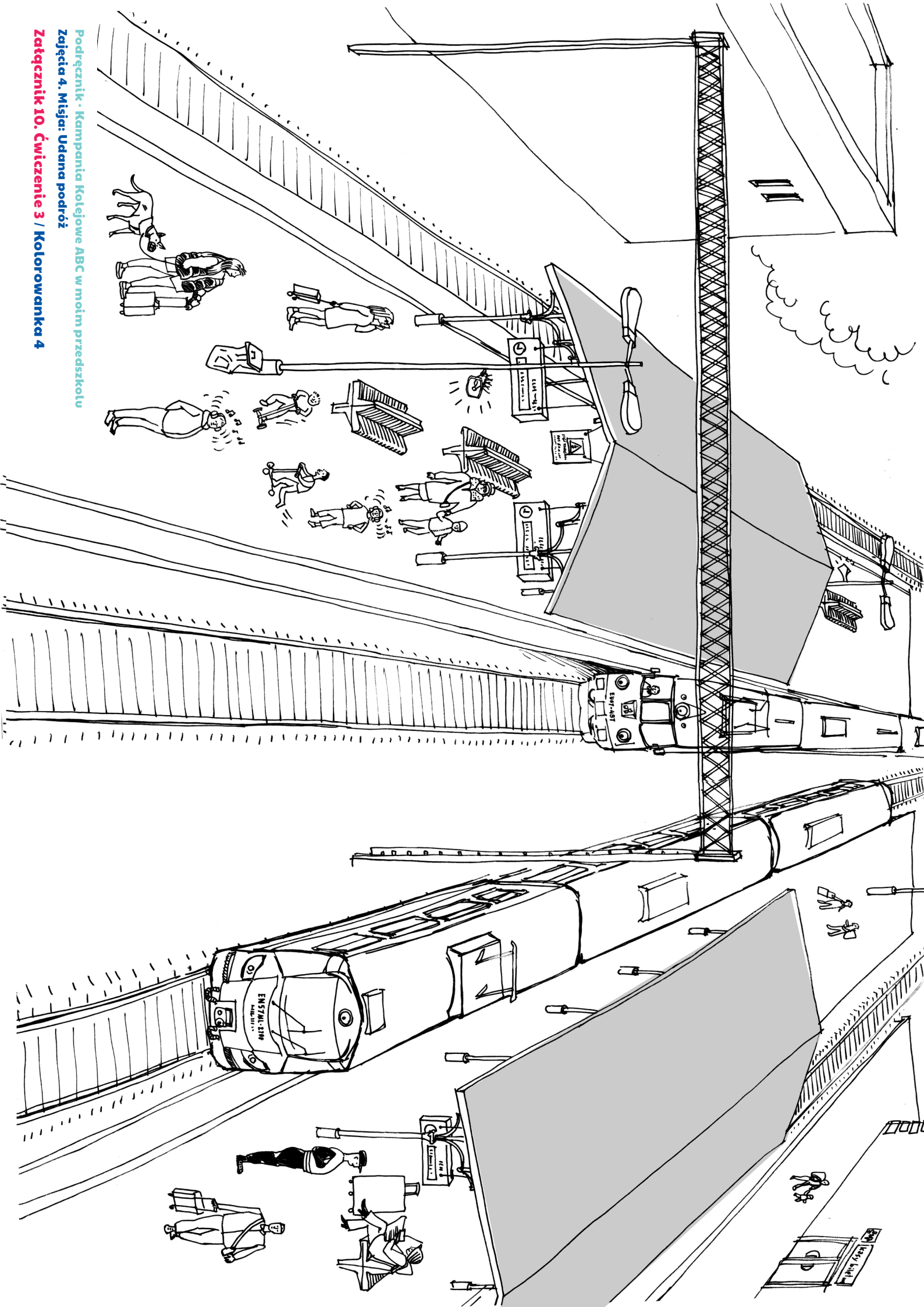
1

1
2
3
4

Perony

KAWA napoje
NAPoje

STRAZ
OCHRONNI

Podręcznik · Kampania Kolejowe ABC w małym przedszkolu
Zajęcia 4. Misja: Udana podróż
Załącznik 10. Ćwiczenie 3 / Kolorowanka 4

Zakończenie

Nauka o bezpieczeństwie na obszarach kolejowych, na drodze, podczas podróży czy w czasie codziennej drogi do przedszkola to jeden z istotnych elementów zdobywania przez dzieci samodzielności, ćwiczenia nawyku uważności i spostrzegawczości. Podręcznik *Kampania Kolejowe ABC w moim przedszkolu* przekazuje elementarne zasady obowiązujące w ruchu kolejowym, rozwija wyobraźnię, a także zachęca do twórczego szukania odpowiedzi – dzięki temu ten ważny temat pozostaje z maluchami na dłużej.

Wiele z zaproponowanych ćwiczeń można rozwijać i zmieniać, dostosowując do grupy wiekowej czy osadzając aktywności w lokalnym kontekście. Warto włączyć rodziców i zachęcać ich do rozmów o bezpieczeństwie na obszarach kolejowych w domu, w drodze, w samochodzie, na rowerach. Zabawa w odgadywanie znaków i właściwych zachowań, „czytanie piktogramów”, zagadki na właściwe i niewłaściwe zachowanie na peronie, wspólne zakładanie odblasków lub przeprowadzenie doświadczenia z widocznością z pewnością będą udaną i pożyteczną zabawą.

Wydawca:

Urząd Transportu Kolejowego

Aleje Jerozolimskie 134, 02-305 Warszawa

www.utk.gov.pl

Autorki: Greta Drożdziel-Papuga, Katarzyna Górkiewicz

Projekt graficzny i skład: Zofia Herbich

Opracowanie: Centrum Edukacji Obywatelskiej

na zlecenie Urzędu Transportu Kolejowego

Koordinacja: Anna Mitura

www.ceo.org.pl

Patronat honorowy:

Wydanie I

Warszawa 2017

CC BY-SA 4.0

ISBN 978-83-65709-20-2